

BUITEN

11^e JAARGANG N°. 11.

ZATERDAG 17 MAART 1917.

Foto C. Steenberg.

HET MANDENMAKERSHUIS OP DEN HOEK VAN DE APPELSTEEG TE ALKMAAR, IN WELKS HOUTEN GEVEL DE KOGEL IS AANGEBRACHT, DIE DAAR TIJDENS HET BELEG (14 SEPTEMBER 1573) INGESCHOTEN WERD ZONDER EEN DER ZEVEN BEWONERS TE KWETSEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET MANDENMAKERSHUIS TE ALKMAAR. ILLUSTRATIE. BLZ. 121	
DE BELANGWEKKENDE GESCHIEDENIS VAN MEVROUW	
BALFAME, DOOR GERTRUDE ATHERTON (II)	122
AMSTERDAMSCH POORTEN, DOOR S. KALFF, (GEÏLL.) BLZ. 124—127	
EEN MOOIE VROUW, DOOR E. VAN LIDTH DE JEUDE.	BLZ. 126
EEN LELIE VOOR IEDEREEN, DOOR J. K. BUDDE, (GEÏLL.)	128
DE WICHELROEDE EN DE WETENSCHAP, DOOR S.	129
HET RAADHUIS TE OUDENAARDE, DOOR A. J. REYERS,	
(GEÏLLUSTREERD)	BLZ. 129—131
SNEEUW, DOOR ERNST GROENEVELT, GEDICHT.	BLZ. 131
HET AMERIKAANSCH DUEL, DOOR EWALD GERHARD	
SEELIGER (17)	131
EEN NEW-YORKSCH PARK. ILLUSTRATIE.	132

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken betoefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke Nummers kosten 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.

De belangwekkende geschiedenis van Mevrouw Balfame

(II) DOOR GERTRUDE ATHERTON.

X.

TOEN Rush eenige uren later naar de Elks Club liep, om daar zijn ontbijt te gaan gebruiken, voelde hij, dat er zelfs in de lucht van Elsinore achterdocht hing, ja, dat de bladeren der boomen die langs de rustige zondag-straten groeiden, er zelfs van ruischten.

Zelfs in Atlantic Avenue stonden groepjes menschen den moord te bepraten en in Main Street werd een ieder die voorbijkwam strak aangekeken.

Rush was er dankbaar voor, dat allen er uitzagen alsof zij laat naar bed waren gegaan en weinig geslapen hadden, en toen hij Sam Cummack ontmoette op den stoep van de societeit, besefte hij de voordeelen, verbonden aan het zich zorgvuldig kleeden, een gewoonte waarvoor de broeder van den overledene geheel onverschillig was.

„O, Dwight!” kreunde Cummack, terwijl hij zijn hand vatte, „waar was je gisterenavond? Ik had je even willen opzoeken.”

„Ik was in Brooklyn, en ben laat terug gekomen. Wat denk jij er van?”

„O, ik heb al een dozijn vermoedens gehad, maar ze houden geen van alle steek. Ik zou denken dat 't 'n gehuurde sluipmoordenaar is, die 'm heeft doodgeschoten, maar ik moet er bij zeggen, dat ik maar hoop, dat 't niet een van die sloeries heeft gedaan, terwille van de familie, zie je, zoowel als voor den naam van den armen Dave zelf. Zóó'n schandaal zou ik nou liever niet willen, zie je. Moord is al erg genoeg, dat weet de lieve God”.

„Wat voor sporen stonden er op den grond?”

„O, zoowat alle sporen die er in Elsinore te vinden zijn, zou ik denken. Voor de politie kwam, liepen er al zoowat 'n veertig menschen over het erf rond. Raar dat Gifning daar niet aan dacht. Maar hij zegt, dat ie d'r finaal kapot van was. Goeie heer! Nooit van m'n leven heb ik de stad ergens zoo van in de war gezien — ja, het heele district mag ik wel zeggen. De telefoon heeft gejeugd tot de meisjes dreigden met staken. Een van de meisjes is vanmorgen flauw gevallen — ik wou wel 's weten of Dave haar misschien goed gekend heeft?”

„Om je de waarheid te zeggen verwondert 't me nog al, dat Balfame zoo populair was”.

„Dat is 't niet alleen, al had Dave nog 'n massa vrienden, niet-tegenstaande 't lastige humeur dat hij langzamerhand begon te krijgen; maar allemaal hebben we onze vijanden — en om dan te krijgen; maar allemaal hebben we onze vijanden — en om dan te krijgen; maar allemaal hebben we onze vijanden! Iedereen in de stad was d'r van streek van. We moeten zien dat we den vent zoo gauw mogelijk inrekenen en dan een voorbeeld stellen. Ik hoop dat ik in de jury kom”.

„Ik hoop dat hij mij niet vraagt hem te verdedigen. Hoe houdt mevrouw Balfame zich?”

„O, uitstekend. Ze is d'r zoo kalm onder als je maar wenschen kan. Ik zou zelf niet graag met zoo'n koele komkommer getrouwd zijn, moet ik zeggen, maar als er iets an de hand is, zooals nu, zijn ze verdomd gemakkelijk. 't Kan ook best zijn dat ze veel van Dave heeft gehouden; wie zal 't zeggen? In ieder geval moeten we de menschen in 't idee brengen dat ze 't deed. Ik wil liever niet dat zij onder verdenking valt”.

„Wat! 't Is eenvoudig ongelooflijk dat je aan zoo iets denken kunt.” Rush die altijd bleek zag, was nu zoo wit als krijt geworden. „Je wilt toch niet zeggen dat de menschen zeggen dat. . . .”

„Nog niet. Maar we moeten op alles voorbereid zijn, vooral nou die krantenlui uit New York zich er mee bemoeien. Als we den vent niet gauw te pakken krijgen, zal iedereen, die veel met Dave omging en die zijn alibi niet kan bewijzen, verdacht worden. Daar heb je nou mezelf; nadat hij bij mij vandaan was gegaan, liep ik twee blokken ver met hem op omdat ik dacht dat hij 't alleen niet zou klaarspelen, en in de auto wou ie niet; en daarna ging ik ook nog niet direct naar huis terug. Ik ging naar m'n kantoor om iets in orde te brengen. Ik krijg kippevel als ik d'r an denk. . . .”

„Onzin! Iedereen wist wel dat jij zijn beste vriend was. Niemand zou ook maar in de verste verte zoo iets van jou denken.”

„En toch zou 't kunnen zijn! Toch zou 't kunnen zijn!”

„Welnu, en hoe beredeneer je dat dan met mevrouw Balfame?”

„O, zij heeft een alibi zoo puik als je maar wenschen kunt. Zij had z'n valies ingepakt en het naar beneden gebracht, en zelfs nog 'n briefje geschreven, waarin ze 't een of ander taschje, dat ze graag wou hebben, beschreef, en 't op z'n jas gespeld. Ik was erbij toen de politie 't onderzocht. Ze zeggen niet wie ze verdenken, maar ze denken zooveel te meer. Maar een feit blijft 't, dat zij alleen in 't voorgedeelte van 't huis was, — d'r meid was in het achterhuis en kermde van de kiespijn toen ik haar vond. Als ze niet zoo verfoeilijk leelijk was, dat Dave d'r niet an wou kijken. . . . Enfin, de politie weet ook wel dat Dave nou geen model echtgenoot was; maar, voorzoover als we allemaal weten, nam Enid hem daar nooit over te pakken. Dat zijn anders meestal de ergsten, die een man 't giftigste maken en de ergste haat verbergen. Maar zij had haar clubs en de verdere santekraam. Misschien kon 't haar ook niet schelen. Ik wou alleen wel 's weten wat Phipps denkt. Daarom wou ik dat ze de courantenlui ontving. Ze zou ze ten minste op een dwaalspoor kunnen leiden. Natuurlijk willen die lui liever dat zij dan iemand anders 't gedaan heeft. . . .”

„Maar je zult er toch zelfs niet op zinspelen, dat zij misschien verdacht zou kunnen worden, wel?” viel Rush hem scherp in de rede.

„O Heer nee. Dat zou ik nooit durven. We moeten haar eenvoudig zien over te halen. Ik vertrouw dat Anna en Polly dat samen wel zullen opknappen.”

Rush wendde zich om en ging de stoep af. „Ik ga naar 't Elsinore hotel om te ontbijten. Waarschijnlijk loop ik de reporters daar wel tegen het lijf. Ik ken Jim Broderick. We moeten ze geen oogenblik uit 't oog verliezen.”

XI.

Aan Dr Anna alleen vertelde mevrouw Balfame het verhaal van dien avond, zij het dan ook, niettegenstaande haar onvoorwaardelijk vertrouwen in haar, met eenig voorbehoud. Zij liet de bijzonderheid van de vergiftigde limonade achterwege, doch overigens biechtte zij alles op, wat haar zeer verlichtte.

„Voor ik nog goed wist waar ik eigenlijk was, zag ik, dat de keukendeur achter me gesloten was. Ik begrijp nog niet hoe ik m'n tegenwoordigheid van geest zoo kon verliezen. Ik had gemakkelijk de achterdeur kunnen uitloopen en hem kunnen bereiken toen Gifning er ook bij kwam.”

Dr. Anna was bezig sterke koffie te drinken. Het was acht uur, en zij was naar beneden gegaan om voor haar vriendin en haar zelf 't ontbijt klaar te maken, daar Frieda zich in haar kamer had teruggetrokken en de deur op den grendel had gedaan. Zoodra Dr. Anna was aangekomen, had zij de gansche geschiedenis vernomen, doch nadat zij een poos had geslapen had, had zij verzocht het haar nog eens te vertellen.

„Ik geloof dat het beter zóó is,” zeide zij nadenkend. „Niemand kan je gezien hebben. De maan kwam laat op; het moet op dien tijd van den nacht pikdonker geweest zijn. Al had iemand je gadegeslagen dan nog zouden de boomen je verborgen hebben. De verdenking zal nooit op jou vallen, hoe dan ook. Daar ben je veel te ver boven verheven, en gedurende dit jaar had Dave sen voor afpersing. Het eenige wat mij verontrust, is, dat dat meisje van je wel eens op de achtertrap kan zijn geweest toen jij binnenkwam. Ik kom bij je koffiedrinken, en dan zal ik eens met haar praten. Blijf jij op je kamer. Rust zooveel mogelijk, en slaap wat als je kunt. Ik geloof niet dat je vroege bezoekers zult krij-

gen. Iedereen zal wel uitslapen. Ik wou dat ik 't ook kon doen!"

„Zou je mij een plezier willen doen, en thuis blijven om Dr. Lequeur eens naar je te laten kijken?"

„Als ik er een oogenblik tijd voor kan vinden. Maar maak je anders maar niet ongerust over mij. Ik ben taai en de hemel weet dat ik immuun behoer te wezen."

Doch zij vond geen tijd om een dokter over zichzelf te raadplegen, en kwam tusschen twaalf en een bij mevrouw Balfame terug. Er zaten reporters op de buks Haag en op de stoep. Zij ging hen goedmoedig uit den weg, doch het duurde eenigen tijd voor zij werd binnengelaten door de opstandige Frieda, die in den morgen ongeveer zestienmaal de deur had moeten opendoen.

Toen Dr. Anna eindelijk in de donkere vestibule stond, zag zij, dat Frieda's gezicht opgezwollen was en dat zij er een doek om had. Dit schouwspel gaf de doktores onmiddellijk de gezochte gelegenheid.

„Dat is wel de allerergste kwaal die je hebben kunt, he!" zeide zij, terwijl zij het meisje naar de keuken volgde. „Laat me er eens naar kijken. Hoe lang heb je het al?"

„Twee dagen," antwoordde Frieda norsch, ongevoelig voor sympathie die geen onmiddellijke verlichting van pijn met zich bracht.

„'n Abces?"

„Dat weet ik niet."

Frieda's gedachten werkten langzaam. Vóór zij die van de doktores nog kon volgen, was het verband reeds van haar gezicht getrokken, en onderzocht een scherp oog het ontstoken binneste van haar grooten mond. Een oogenblik later opende Dr. Anna haar tasch en smeerde den omtrek van de pijnlijke kies in met een bruine vloeistof.

„Daar gaat het wel niet heelemaal van over," zeide zij, „maar geen tanddokter zou er méér aan kunnen doen vóór het zwellen wat verminderd is. En het zal je voorloopig een rekening besparen. Bewaar dit. Zoodra je voelt dat je het hebben kunt, ga dan naar Dr. Meyers, in Main Street, en zeg hem dat ik je gestuurd heb. Maar waarom zei je het gisterenavond niet tegen mevrouw Balfame? Waarom bleef je maar loopen met die pijn? Goeie vrouwen hebben altijd dergelijke pijnstillende middeltjes in huis, en ik weet zeker dat 't mevrouw niets zou kunnen schelen om in 't midden van den nacht te worden wakker gemaakt als er iemand pijn had."

Onder de behandeling van dr. Anna was de pijn wat verminderd, en kreeg Frieda zóóveel beleefdheid terug als zij bezat, al was dit niet veel. „Het werd pas erger toen ik in de zaal an 't dansen was, en toen ging ik direct naar huis. Ik had zelf ook wat druppels."

„Ah juist. Ging de pijn ervan over?"

„Heelemaal niet. 't Dee net zooveel pijn as eerst, maar ik ging liggen, en misschien zou ik ook wel in slaap gevallen zijn as die lui me niet naar benejen hadden laten kommen om koffie voor ze te zetten. Ik ben de heele nacht op geweest." En zij keek nijdig uit medelijden met zichzelf.

„Maar toen je zag dat je druppels niets hielpen, waarom liep je toen niet direct naar mevrouw Balfame toe? Je hielt je flinker dan ik zou gedaan hebben. Het was zoowat acht uur, niet, toen meneer Balfame neergeschoten werd? Toen je binnenkwam was mevrouw Balfame waarschijnlijk nog wel wakker, al was ze naar bed gegaan. Of misschien wist je niet dat ze vroeg was thuisgekomen?"

„'s Zaterdagavonds komt ze na mij thuis. Hoe kon ik dan weten dat ze hier was?"

„Maar je hadt toch wel naar haar huisapothekje kunnen gaan in haar badkamer."

„As je zoo'n verwenschte pijn heb, dat 't net is as of je gloeiend ijzer in je mond heb, dan denk je an alle goeie dingen pas de volgende dag." Frieda verviel weder in haar norsch stilzwijgen; Dr. Anna at haastig de voor haar klaargemaakte lunch op en ging naar boven.

Mevrouw Balfame lag op de sofa. Zij had zich nog niet gekleed doch zag er, als gewoonlijk, toch netjes uit in haar blauw met witte badkleeren; daar zij er nooit de vrouw naar was geweest om „zich te laten gaan", bezat zij geen morgenjapon. Haar lange haar hing in twee losse vlechten, en zij zag er erg bleek en teer uit.

„Stel je Frieda maar uit het hoofd," zei Dr. Anna haastig; bekende stemmen klonken van het pad beneden tot hen op. „Zij heeft niets gehoord. Dat zou ook al erg onwaarschijnlijk zijn als je zoo'n kiespijn heb als zij."

„Goddank."

Een zachte klopp kondigde verscheidene vriendinnen aan. Zij waren gekleed voor een autorit; daar het Zaterdag was, mocht zelfs een sterfgeval het toergenoegen van den Elsinor-schen echtgenoot niet in den weg staan. Zij kusten mevrouw Balfame, en wenschten haar geluk met haar voorkomen en haar stalen zenuwen.

„Maar één ding moeten we direct afmaken, en dat is de kwestie van je rouw-kleeren," kondigde mevrouw Giffning aan. „Ik ga met den trein van acht uur tien morgenochtend naar stad en zal d'r voor zorgen. Maar je draagt nooit confectie, en 't zou jammer zijn om op die manier geld te verknoeien. Ben je van plan een sluier te dragen bij het onderzoek?"

„Natuurlijk. Denk je dat ik me zal laten aangapen door een nieuwsgierige menigte en me zal laten kicken door verslaggevers?"

„Dat dacht ik wel. Ik zal een chique hoed en een lange crêpen

sluier voor je meebrengen, en je weduwkleeren bestellen in een van de groote zaken; dan is 't met de begrafenis wel klaar. En dan kun je je aangepaste pakje bij het onderzoek dragen; het zal half bedekt zijn door den sluier."

„Dat is een goed idee!" zeide mevrouw Balfame dankbaar. „Je bent al te goed."

„Goed? Geen kwestie van! Ik ben alleen dol op winkelen voor anderen. Wat een geluk dat je je nieuwe winterpakje nog niet hadt gekocht. Het had wel blauw kunnen wezen."

„Ik had ook blauw willen kiezen." Mevrouw Balfame's stem had een teleurgestelden klank. „Vergeet niet me twee zwarte chiffon blouses te koopen. Een erg eenvoudige voor iederen dag; de andere moet echt goed zijn. En iets wits voor aan den hals. Natuurlijk zal ik dat niet op straat dragen, maar in huis zwart is al te hard!"

„Dat zou ik ook denken! Laat 't maar aan mij over. Heb je zwarte glacés, onopgemaakt glacé, bedoel ik. Je kunt er toch niet uitzien als een begrafenisondernemer." Mevrouw Balfame knikte. „Ik geloof niet dat er nog meer is, he? Stuur even een briefje als je soms nog iets bedenkt. En nu moet ik maken dat ik wegkom, om met Giffy z'n gewone ritje te gaan doen. Hij is heelemaal in de war, de stakker. Vondt je niet dat hij gisterenavond zich prachtig gehouden heeft?" Zij drukte een lichte kus op het voorhoofd harer vriendin, en liep heen met een tred zóó licht, dat hij al hare meer zwaarlijvige gezette vriendinnen van naijver deed zuchten. Zij was ook in de veertig, een leeftijd waarop men moet manoeuvreeren om zijn elegance te bewaren, doch zij was zich reeds toen zij even in de dertig was, gaan oefenen.

„Ik geloof dat we nu allemaal maar heen moesten gaan." Met deze woorden stond mevrouw Battle met een plotseligen schok van haar door het corset verstijfde persoonetje op. „En probeer nu eens een poosje te slapen, lieve. Je houdt je werkelijk kranig! Maar morgen zal een heel moeilijke dag voor je zijn. Sam Cummack zegt, dat de lijkschouwer het onderzoek niet voor den middag zal houden, maar als 't vroeger mocht gebeuren en je sluier is er niet, dan heb ik er nog een voor je van m'n moeder. Hij zit in de kamfer, en dan zal ik hem er gauw even uithalen en je brengen. Ik zal hem er vanavond nog even uithalen en te luchten hangen, we kunnen niets wagen; en dan heb je geen last van die vulgaire nieuwsgierigheid."

„O, dank je wel! Maar dat is niet het eenige pijnlijke dat ik zal moeten doormaken. Het is nog pijnlijker om al deze dagen in huis te moeten blijven in deze kamer! O, als ik maar in den tuin kon loopen! Maar die reporters zullen wel overal zijn."

„Ze zijn er werkelijk bij troepjes. En het staat zoo vol met auto's in de laan, dat je er haast niet door kunt komen. De menschen zijn van alle hoeken van het land komen aanzetten, zelfs uit New-York en Brooklyn."

Mevrouw Balfame trok de lippen op van afkeer. Laag bij de grondsche nieuwsgierigheid, evenals andere vulgariteiten, was haar onbegrijpelijk. De dood, het deed er niet toe, hoezeer deze was verlangd, of hoe hij ook bereikt was, behoorde eerbied en stilte te inspireeren, en geen sensatie te verschaffen voor een Zondagmiddag.

„Laten we hopen dat ze den ellendeling vandaag vinden," zeide zij ongeduldig. „Dan komt er een eind aan, want, natuurlijk is het het mysterieuse van het geval dat het zoo bekend heeft gemaakt. Is er nog geen spoor?"

„Niets, niets, niets." Ook mevrouw Cummack schikte haar autosluier recht.

„Sam is er aldoor mee bezig, ik neem hem nu enkel maar voor een paar uur mee; en de politie is er natuurlijk ook aldoor druk mee bezig. Maar tot dusver heeft hij alle nasporingen weten te verijdelen."

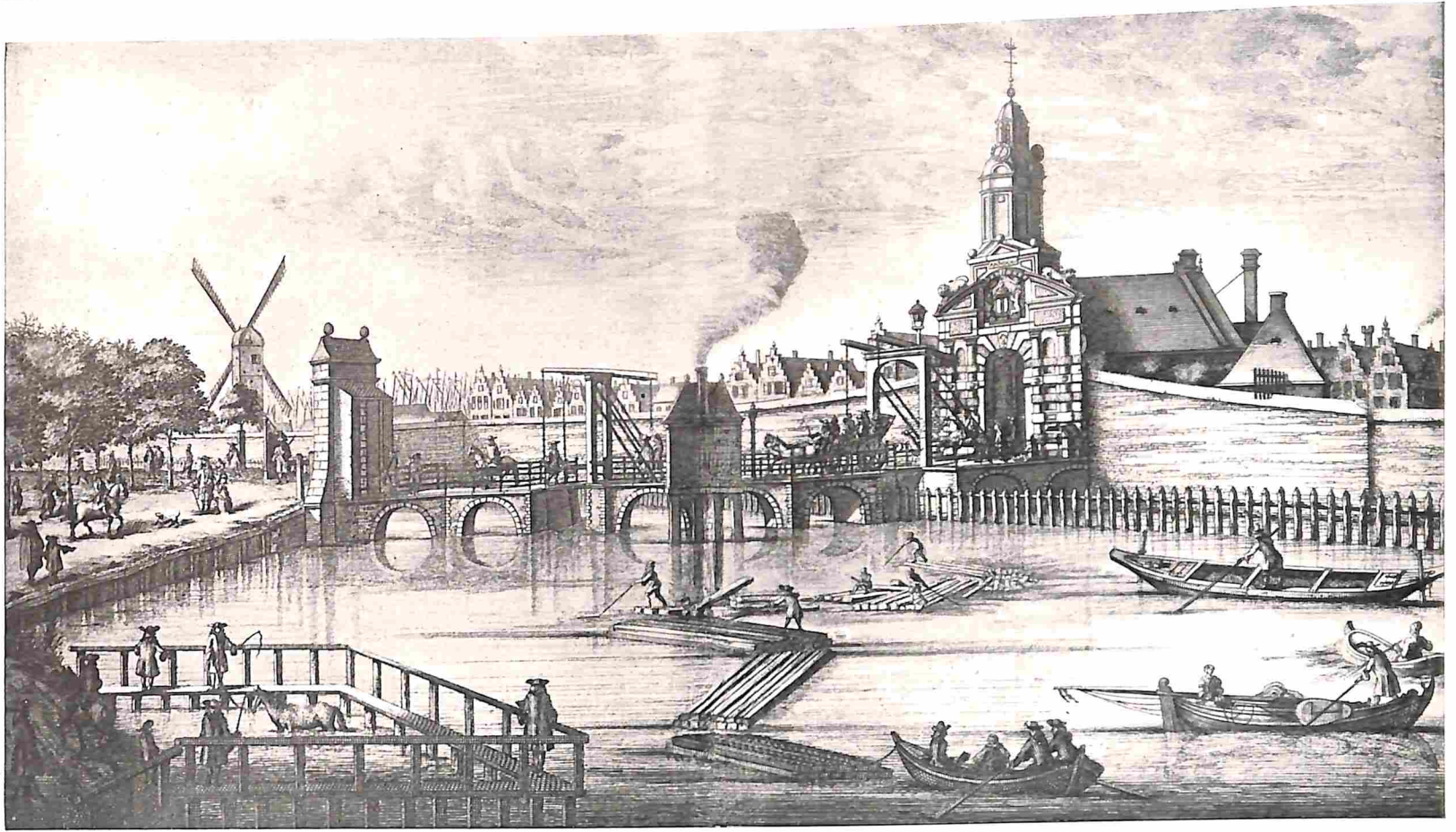
„Als het tenminste een „hij" is," fluisterde mevrouw Battle tot Mevrouw Frew, toen zij zachtjes de trap afgingen. „Denk maar 's aan die meid met 'r roode haar, of aan de telefoonjuffrouw die flauw viel. Ze zeggen dat ze naar huis moest..."

„Kun jij nou begrijpen dat er iemand genoeg om Dave Balfame zou geven, om... Laten we in 's hemelsnaam maken dat we hier uitkomen, want anders val ik hier zelf direct nog flauw."

De atmosfeer was al even drukkend als het donkere interieur van het huis zelf, want het was bezwangerd van de lucht van bloemen en van den dood. De salondeuren, achter welke David Balfame lag, gebalsemd en kalm in zijn kist, waren gesloten, doch er klonk zacht gefluister uit het vertrek als het ritselen van doodskransen. De trouwe vriendinnen der weduwe haastten zich naar buiten in den zonneschijn, bijna met een kreet van verlichting. Hier was alles een en al leven als op een boerenkermis. Het terrein om het huis heen was verlaten, behalve dan door de wachtgebende politie, doch de laan en de aangrenzende straten stonden vol met ieder type van limousine tot lichte run-about, en vele menschen waren te voet, en stonden het huis aan te gapen, en waagden zich zeer dicht bij de heg, om het boschje eens beter op te kunnen nemen. Zij deden vragen, beantwoordden ze, gaven allerlei gissingen ten beste, zonder eenig respect voor eenige andere opinie dan hun eigene. Een paar kinderen zaten pepermuntballen te zuigen bovenop de heg.

„Heb je nu toch ooit?" mompelde mevrouw Frew tot mevrouw Battle. „Heb je nu toch ooit?" Zij huiverde van verrijden afkeer, doch vond het toch wel knus sensationeel. „Net iets voor Enid om zoo te boffen!" dacht zij er, zij het dan ook in stilte, bij.

(Wordt vervolgd.)

AMSTERDAMSCH E POORTEN.
DE OUDE HAARLEMMERPOORT, (GEBOUWD 1615—1618, GESLOOPT 1837), IN DE ZEVENTIENDE EEUW.
Naar de gravure uit Commelin.

AMSTERDAMSCH E POORTEN.

(Vervolg).

OK de derde onder het drietal oudste poorten van Amsterdam, het „poirthuijse uptie Windmolensijde” (naar het gedeelte van den Nieuwendijk dat Windmolenstraat heette) werd meer dan eens verschoven, meer dan eens herbouwd. Eerlang zou ze Haarlemmerpoort genoemd worden; en, gelijk J. ter Gouw opmerkte, „met de diverse Haarlemmerpoorten raakt een leek onmiddellijk in de war.” Ze stonden op vier verschillende punten, terwijl hunne diverse physionomiën kenbaar zijn gebleven op de teekeningen van den atlas Splitgerber in het museum Fodor. De eerste poort werd gebouwd aan de westzijde van de haven op „den Seeburch” (Haarlemmerdijk) en stond ter plaatse van de oude Haarlemmersluis. Ze heette achtereenvolgens Nieuwendijkerpoort, Kartuiserpoort, Watergangspoort en Haarlemmerpoort. Kartuiserpoort heette ze, omdat ze naar het bekende Karthuiserklooster voerde, en Watergangspoort, omdat Klaas Watergang, na hem zijn zoon Jan, die in 1492 schepen was, op die poort woonden waarom de laatste dan ook Jan Klaasz. uit de Poort werd genoemd. Zelfs beweerden deze en zijne broeders dat ze eigendomsrechten bezaten op het oude „poirthuijse” en het aangrenzend erf; waarover ze met de stad in proces geraakten. Doch dit werd in het voordeel der laatste uitgewezen. Nog vijftieng jaren na de bemuring der stad bleef ze staan en werd toen Binnen-Haarlemmerpoort genaamd, totdat ze in 1506 werd gesloopt om plaats te maken voor een sluis.

Een tweede poort was toen reeds gesticht, waarschijnlijk bij de bemuring der stad in 1482, op het scheidspunt tusschen Nieuwendijk en Haarlemmerdijk. Ze was naar den eisch des tijds, d.i. in vestingstijl, opgetrokken en vormde met hare vier torens, het voorwerk en de ophaalbrug een schilderachtige groep in het stadsbeeld. Door een steenen muur was deze poort aan den Heiligen Kruis-toren verbonden, terwijl daarbij in 1601 een sluis werd gelegd onder het opzicht van Hendrik Jacobsz. Staats, stadstimmerman en auteur van de bekende Kroniek van Staats. Bij deze poort geschiedde een mislukte in 1577 de aanslag der prinsgezinden, die Amsterdam van het Spaansche gezag wilden bevrijden. Het plan was slecht voorbereid en slecht geregeld; de geschiedschrijver Bor hoorde menigmaal vertellen (doch waarborgde de waarheid van dat verhaal niet) dat de zes vendels voetvolk onder de hoplieden Helling en Ruychaver door een misverstand voor de poort te Haarlem kwamen, inplaats van voor de Haarlemmerpoort te Amsterdam. Beiden kwamen bij die gelegenheid om het leven.

Deze poort, of de oudere van de Windmolenstraat, kwam telken jare in effigie in den schouwburg op het Leidsche Plein ten toneele, nl. bij de opvoering van *Gijsbrecht van Aemstel* in het eerste bedrijf; ofschoon men nooit precies wist welke van die twee 't eigenlijk was.

Bij de vergrooting der stad in 1593 verrees een derde Haarlemmerpoort ter hoogte van de Heerenmarkt, bij het Nieuwezijds Heerenlogement, dat later tot Luthersch Weeshuis werd ingericht. Deze poort was van hout, met twee ophaalbruggen en eene hamei-

van buiten. Doch zij bestond niet lang, daar bij den uitleg der stad welke in 1612 begon, de toegang tot Amsterdam aan den kant van Haarlem verplaatst werd naar den Haarlemmerdijk bij den stads-singel. Daarom werd dit houten gebouw, 't welk geen doel meer had, afgebroken en tusschen de jaren 1615 en 1618 bouwde de stadsbouwmeester Hendrik de Keijser de vierde Haarlemmerpoort.

Uitwendig zag deze steenen poort er fraai genoeg uit. Het gebouw was van blauwen arduinsteen opgehaald. De voorgevel, van witten gehouwen steen, was kunstig uitgebeiteld, met twee kolommen aan weerszijden, die door een steenen band aan elkaar waren gehecht. Boven den ingang was het Amsterdamsche wapen geplaatst, met de kroon en de leeuwen. Op het frontespieg lag aan beide zijden een steenen leeuw. Ook de gevel aan de binnenzijde vertoonde kolommen, door breede banden verenigd, terwijl men boven de architraaf in de gebroken fries het Koggeschip van het oude stadszegel zag afgebeeld. Het gebouw werd bekroond door een torentje met uurwijzer en slagklok. Ofschoon de veeleischende nazaat deze stichting de mislukking van een Amsterdamschen *Arc de Triomphe* durfde te noemen, op den tijdgenoot maakte ze een gunstigen indruk. De Deventer poëet Jan v. d. Veen zei er van, in een bruiloftsdicht van het jaar 1628:

Wij quamen aan een Stat, die aan den Amstel leit,
Soo menschrijk en bebout als een in Christenheit.
Dees plaatse wort besocht van Oosten en de Westen,
Doch jammer is 't dat die omringd zoo lompe vesten:
Daar is maar ééne poort, die wat bisonder is,
De reste zijn van hout, soo slecht dat 't wonder is —

Wonder, omdat Amsterdam rijk genoeg was om voor betere poorten te zorgen; en ook voor andere dan de „lompe vesten”, waarmee de dichter de aarden wallen om de stad bedoelde. 't Mocht een verzuim heeten dat Jan v. d. Veen niets over het inwendige van de poort losliet, want juist hierin week zij van alle andere poorten af. Hendrik de Keijser had drie jaren over deze stichting gearbeid, en behalve de stadsbouwmeester was ook de stadskrijgsbouwmeester daarbij te pas gekomen. Uit een strategisch doel, nl. om een vijand te verhinderen door de poort heen de stad te beschieten, was de inwendige doorgang tot een nauw en bochtig gewelf gemaakt. S is een kromme letter, en deze Haarlemmerpoort herinnerde aan den tijd, toen een stadspoort uit een oogpunt van defensie moest dienen om den toegang tot de stad zoo eng en moeilijk mogelijk te maken. Ook de brug, die vóór de poort lag, was volgens hetzelfde beginsel in een kromme lijn aangelegd. Bijna lem de stad binnenkwam zich van deze duistere en bochtige passage bedienen. Vooral op Hartjesdag, wanneer een groot deel der stad aan 't „roesemoesen”, heerschte hier bij den terugkeer een schrikkelijk gedrang. De krijgskunst had deze poort „geëllebo-

giseerd", maar vooral voor rijtuigen was de doorgang zoo hinderlijk dat de schutters en stadssoldaten, welke in de beide wachthuizen aan weerszijden van de poort waren geposteerd, goed moesten opletten, opdat rij-en voertuigen, welke van tegenovergestelde richtingen kwamen, niet met elkaar in botsing raakten midden in dien krommen tunnel. „Het is te verwonderen", schreef C. v. d. Vijver, „dat op zondag-avonden in den zomer in deze poort geen groote ongelukken gebeuren; vooral omstreeks half elf ure wanneer rijtuigen en een aanzienlijk getal menschen, die tot het laatste oogenblik in *Land- en IJzigt* en andere buiten de poort gelegen herbergen vertoefd hebbende, zich stedewaarts reppen om de twee stuivers poortgeld uit te winnen, die na half elf elken voetganger van wege de stad worden afgevorderd".

Slechts voor een enkele klasse had die kromme en tamelijk nauwe passage eenig nut. Het gold nl. bij de Amsterdamsche koetsiers voor 'n soort van proefstuk in de kunst van wagenmennen, wanneer ze in vollen draf die Haarlemmerpoort konden doorrijden zonder daarbij breuk of scheur op te loopen. Maar 't gebeurde dan wel dat er een halfweg bleef steken, dien men een oogenblik te voren in volle vaart de poort had zien ingaan; zoodat op zulke roekeloozen alleszins van toepassing waren de woorden uit het boek der Koningen:

„Hij is tot aan hen gekomen, maar hij komt niet weder; en het drijven is als het drijven van Jehu, den zoon van Nimsi, want hij drijft onzinniglijk".

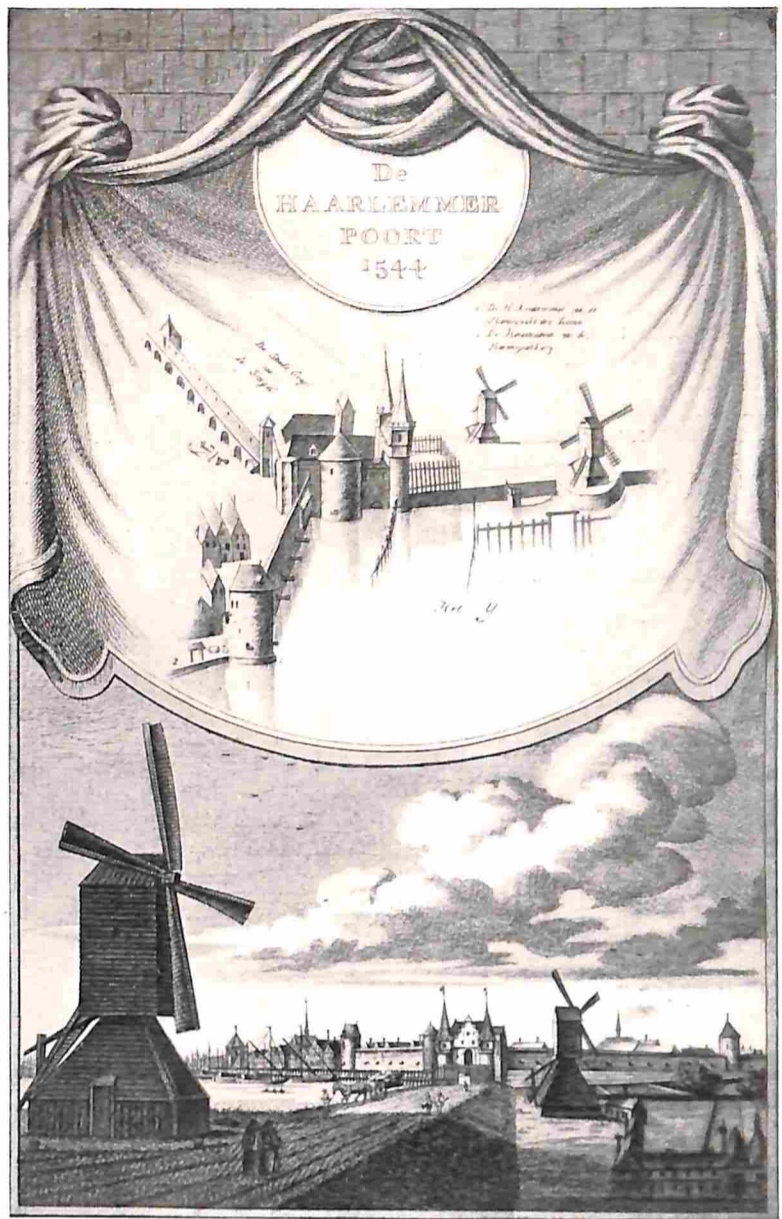
In 1768 kwam prins Willem V bij deze poort te Amsterdam aan (hij was eerst twee jaren te voren meerderjarig geworden). Bij een later bezoek, in 1788, kwam hij met zijn gezin per jacht van het dorp Broek in Waterland, en zeilde naar 's Lands werf, waarna hij zijn intrek nam in het gebouw der Admiraliteit. Het eerste bezoek werd uitvoerig beschreven en afgebeeld in het werk *Verlicht en juichend Amsteldam*, waar men leest:

„Van de Haarlemmerpoort tot Half-wegen Haarlem was de weg als bezet met menschen, zoo ook op de aldaar liggende Buitenplaatsen, dat waarlijk een verlevendig en aangenaam gezicht uitleverde, 't geen ook insgelijks was op de Haarlemmer en Nieuwendijk tot en op den Dam, alwaar zig duizende van Aanschouwersen zodanig op de Stoepen, in de Voorhuizen, op de Kamers enz. geplaatst bevonden dat ieder volmaakt de gansche Statie konde beschouwen".

Daniel Willink bezong de poort als „prachtig uit Arduin gehouwen, een werkstuk van den ouden tijd". Inderdaad had Hendrik de Keijser dit werk zoo goed verricht, dat het tweehonderd en twintig jaren duurde alvorens de poort bouwvallig was geworden. In verband met de ontmanteling der Hollandsche steden na het jaar 1830 werd het gebouw (in 1837) afgebroken, en 't ontbrak toen weer niet aan geschriften in proza en poëzie, waarmee de burgerij verzet aantekende tegen de slooping van dit stuk van 't oude Amsterdam. Een brochure-schrijver ging zelfs zoo ver van te profeteeren, dat de nakomelingschap eenmaal alle kromme poorten, door een vandaalsch geslacht opgeofferd, terug zou eischen. Waarbij ter Gouw aantekende: „Welnu, als de nakomelingschap zoo dwaas wordt, dan mag zij zelf die kromme poorten weer opbouwen, en er zich in laten platdringen en overrijden!"

Bij het ontwerp voor een nieuwe poort werd de kromme lijn dan ook zorgvuldig vermeden. In 1838 werd uit de verschillende projecten een uitgekozen, dat bestond uit twee ruime wachthuizen door eene kolonnade vereenigd, met een uurwerk in 't midden zoowel aan de buiten- als binnenzijde. Het middenstuk rustte op acht korinthische kolommen en men dacht zich, om het geheel te bekronen, een bronzen groep van Stedemaagd met kroon en speer, door leeuwen geflankeerd, die — er nooit komen zou. De brug buiten de vroegere poort met hamei en wachthuis, welke naar den buitensingel leidde, was toen reeds vervallen, die singel zelf gereguleerd en zijne bochten volgeplempt ten behoeve van nieuwe huizenblokken, zoodat het aspect hier geheel veranderd was. In November 1840 was het nieuwe gebouw gereed, en daar de inhuldiging van koning Willem II op het einde dier maand zou plaats hebben, bepaalde de gemeenteraad de opening der poort op den dag der inhuldiging; tevens dat de poort den naam van Willemspoort zou dragen. In overeenstemming daarmede werd sedert aan de binnenzijde het opschrift geplaatst: „Geopend bij de intrede van koning Willem II den 27 Nov. 1840".

Ook deze poort verkeerde geruimen tijd in levensgevaar. Na ruim een halve eeuw rezen stemmen op in den gemeenteraad, welke de amotie eischten omdat die poort van geen nut meer was uit een oogpunt van verkeer. Sedert het communicatie-punt in de richting Haarlem verlegd was, moest deze poort beschouwd worden als een sta-in-den-weg, welke de kosten van reparatie niet meer waard was. Al heette zij in klassieken stijl gebouwd,

AMSTERDAMSCH E POORTEN.
DE TWEDE HAARLEMMERPOORT, SINGEL VOOR DEN
KORTEN NIEUWENDIJK, OMSTREEKS 1544.
Naar de gravure uit Wagenaar.

het karakter van klassieke gebouwen ontbrak hier ten eenenmale; en het emplacement zelf zou beter te gebruiken zijn voor een monument of een monumentaal gebouw (burgemeester en wethouders hadden aan een politie-posthuis gedacht!) met omringend plantsoen. Anderen echter verdedigden de poort als historisch

AMSTERDAMSCH E POORTEN.
DE OUDE HAARLEMMERPOORT, BINNENZIJD E, IN DE 18DE EEUW.
Gravure naar de teekening van Caspar Philips (Fouquet).

gebouw op een historische plek, en als eene voor het oog aangename afsluiting van den Haarlemmerdijk. Veeleer moest men op verfraaiing bedacht zijn door, in plaats van wanstaltige telefoonrekken, een bronzen groep boven de kroonlijst te plaatsen. Tusschen deze twee zienswijzen schommelden de meeningen geruimen tijd heen en weer. Tweemaal werd het doodvonnis over de poort uitgesproken, en tweemaal werd het weer ingetrokken. Eindelijk, dank zij het ijveren van het raadslid Sutorius, besloot de raad in het jaar 1900 om eene som uit te trekken ten einde het gebouw weer op te knappen; en zoo geschiedde het. Maar wat die bronzen Stedemaagd betrof, hierin was Amsterdam „pas assez riche pour payer sa gloire”.

De oude naam Haarlemmerpoort had het, ten spijt van het burgemeesterlijk besluit, in den mond des volks gewonnen van den naam Willemspoort; en zoo kon een oudheidminnaar, bij de tijding dat de poort gered was, schrijven: „Moge de klok van de Haarlemmerpoort nog eens den aanvang van het jaar 2000 aanwijzen.”

(Wordt vervolgd).

S. KALFF.

EEN MOOIE VROUW.

HOE vreemde werking hebben soms onze woorden; achteeloos weggeleden van onze lippen hechten ze zich toevallig in de hersens van een toehoorder en sturen zijn leven in andere banen.

We zaten eens, lange jaren geleden, met z'n vijven te praten over allerlei onderwerpen die ongetrouwde jongelui van ongeveer dertig jaar kunnen interesseeren. Het gesprek was ook gekomen op vrouwen en vrouwenrouw. En overmoedig lanceerde ik de stelling dat iedere man, mooi of leelijk, jong of oud, arm of rijk iedere vrouw, die hij voor zich begeerde, kon krijgen. Ik zei ongeveer, dat er zielekennis, goed overleg en doorzettingsvermogen voor noodig was, maar dat geen vrouw onneembaar was. Ik haalde verschillende staaltjes aan en voegde er nog gekscherend bij, dat ik voor de naaste vrouwelijke familieleden van mijn toehoorders een uitzondering wilde maken.

De anderen die erbij zaten, namen mijn woorden niet al te ernstig op, maar één was er, een man, dien ik sinds mijn studietijd kende, die langer dan goed was over mijn lichtzinnige uiting nagedacht scheen te hebben. Hij was een héél leelijke kerel, opvallend leelijk. De meeste mannen zijn leelijk, maar het is een fysieke onvolmaaktheid, die ons niet kwetst; we verwachten geen mooie mannen meer te zien in onzen tijd en bovendien heeft een geestige Parijsche actrice me eens verzekerd: „Een man mag niet mooi zijn!” Maar Jan Hermse was bijzonder leelijk. Gewoonlijk was de eenige en blijvende indruk, dien hij op menschen maakte: wat een zeldzaam ongunstig uiterlijk. Menschen zijn nu eenmaal door de haast waarmee we ons allemaal door het leven reppen, een beetje oppervlakkig geworden en daardoor nam niemand er nota van of Jan Hermse werkelijk slecht was of dat hij misschien alle aardse deugden bezat, men peilde niet naar geestigheid, goedhartigheid of vriendschap, men zei: „Ik heb Hermse ontmoet, goeiegot wat een leelijke vent,” en daarmee uit.

Ik wil hem nu niet meer nauwkeurig beschrijven, alleen, zijn

heele gestalte had iets antipathiëks. Hij was klein, gedrongen als een kobold, geen nek, direct boven de vierkante schouders als een groot, ploertig hoofd. Weinig kin, een groote kromme neus, een groot, ploertig hoofd. Weinig kin, een groote kromme neus, grijze, diepliggende oogen, rechtopstaand haar van onbestemde kleur. Mij kwam zijn uiterlijk altijd bekend voor. Ik verbeeldde me immer dat ik hem eens gezien had op den voorgrond van een groot, oproerig, schilderij, uit den tijd der Commune, ergens ver weg in een weinig bezocht Museum....

* * *

Den morgen na dit, door mij reeds vergeten, gesprek kwam Hermse mijn studeerkamer binnen. Hij was al wat ouder dan ik, sinds een paar jaar afgestudeerd en hij had een betrekking bij de rechterlijke macht. Zijn superieuren zeiden van hem: „Iemand met een toekomst.”

Ik zag wel dien morgen, dat hij génerveerd was. Hij groette vluchtig en zijn gezicht rimpelde en ontspande zich voortdurend hetgeen er een bizarre en clowneske uitdrukking aan gaf. Ik gaf hem een stoel en zei iets onwaardeerends over een bijzonder bonte das, die hij aanhad. Hij voelde nerveus even aan zijn das en zei:

— Juist, over dergelijke dingen had ik je eens willen spreken, ook naar aanleiding van ons gesprek van gisteren. Om te beginnen geef ik weinig om mijn kleeren, het zou belachelijk zijn als ik me moeite gaf om me harmonisch aan te kleeden, nietwaar?”

Ik beaamde dat. Jan Hermse's leelijkheid was iets geworden waarover we onder elkaar en met het slachtoffer ongedwongen konden spreken. Vanaf zijn eerste studiejaar was het doodgewoon geweest, dat men bijvoorbeeld zeide: „Zoo leelijk als Jan Hermse”. Menschen zijn wreed in het opmerken van elkanders gebreken en zelfs de meest ongeproportioneerde pummel die in U. kwam studeeren, ging graag naast Jan zitten, in het aangenaam bewustzijn van iemand te hebben gevonden die leelijker was dan hij zelf. In het begin had Hermse wel eens gevochten, wanneer er onkiesche toespelingen op zijn uiterlijk werden gemaakt, maar na korten tijd had hij het nuttelooze daarvan leeren inzien. Hij had weinig vrienden; niemand nam de moeite zijn karakter eens te onderzoeken en uitgaan deed hij ook weinig. Meisjes en vrouwen toonen gewoonlijk tegenover héél leelijke mannen een ostentatief medelijden, dat kwetsender is dan de felste hoon. Daarbij was hij niet geestig, hij kon geen gevatte antwoorden geven; eigenlijk was hij niets anders dan een leelijke, erg ongelukkige kerel.

* * *

Jan Hermse dan zat tegenover mij op een stoel en zei: „Jij hebt de naam van een zoogenaamde vrouwenkenner te zijn. Dat is natuurlijk nonsens, de meesten zijn ondoordringelijk, en de enkelen, die we doorzien kunnen, hebben een voor ieder begrijpelijk karakter. Maar toch, omdat jij meer ermee in aanraking bent geweest dan ik, zou ik wel je meening willen hooren over eenigen, vooral ook na ons gesprek van gisteren”. — Ik bezon me even over dat gesprek, dat me waarlijk alweer geheel ontgaan was, en knikte toen om hem aan te moedigen. Jan noemde snel achter elkander eenige meisjesnamen en ik gaf even kort mijn meening over hun karakter en de manier waarop ze te veroveren zouden zijn. Hij had in 't algemeen weinig notitie genomen van mijn woorden, zoodat het geheel iets gelek op een dwaas vragen- en antwoordspel. Maar toen we er ongeveer een dozijn afgehandeld hadden, hield hij even pauze en poogde daarna onverschillig te zeggen:

— En Annie Zerine?”

— En daar is het jou om te doen, antwoordde ik plots.

— Dat lieg je!

— Dat lieg ik niet, mak-

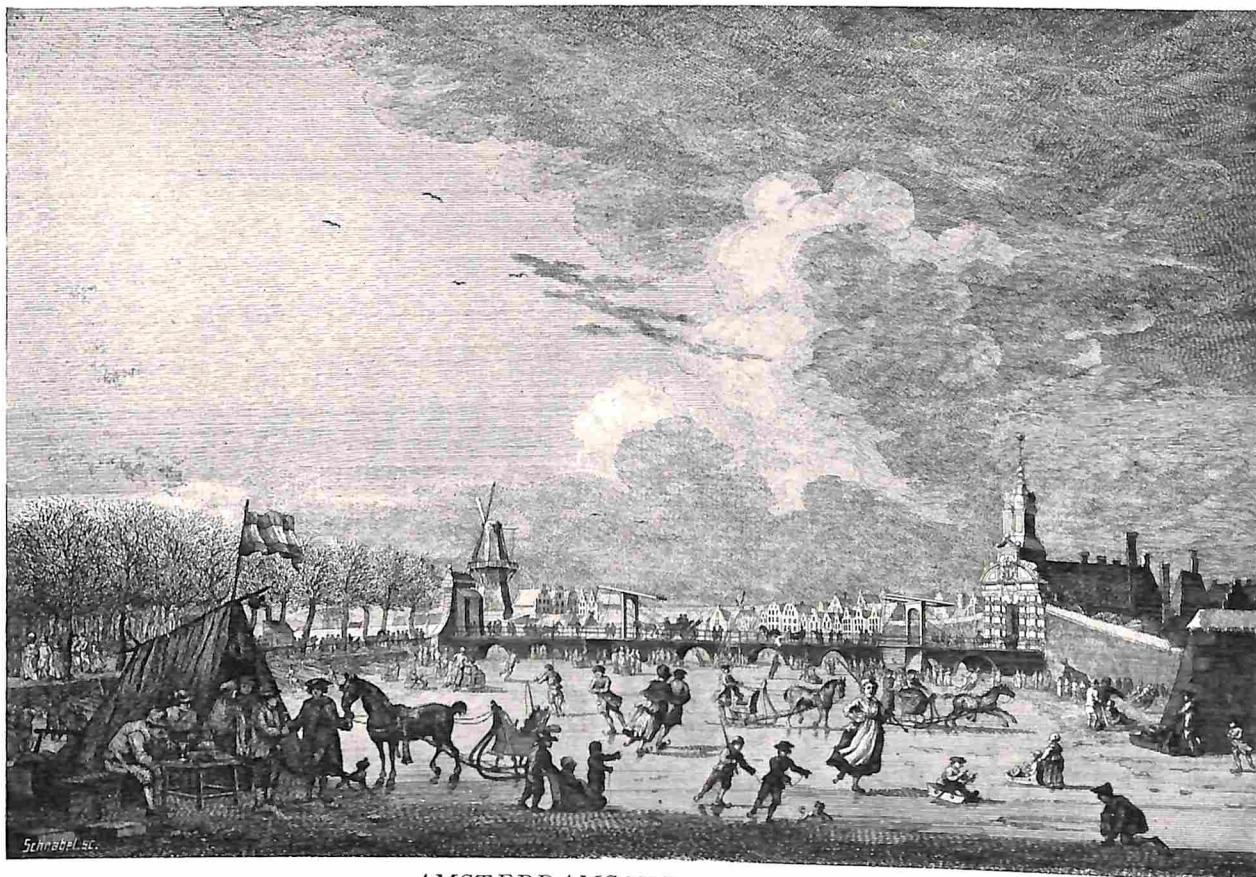
ker.

Hij was opgestaan en zakte nu weer terug in zijn stoel, klein en onbeduidend, terwijl hij me kwaadaardig en bedroefd aanloeschte:

— Goed dan, toegegeven, maar nu wil ik ook eerlijk je meening over haar weten. Je kent haar goed, vanuit je vlegeljaren, je spreekt haar veel; over Annie, over de mooie Annie Zerine wil ik jou meening weten.

Ik weifelde een oogenblik, ik had medelijden met hem en bovendien weinig lust om een diepzinnig gesprek te beginnen over zoo iets onbeduidends als het karakter van een koud geraffineerd meisje.

— Kom, vooruit, mij behoef je niet te sparen.

AMSTERDAMSCH E POORTEN.
IJSVERMAAK BIJ DE OUDE HAARLEMMERPOORT VAN 1615.

Foto C. Steenberg.

AMSTERDAMSCH E POORTEN.
DE HAARLEMMER- OF WILLEMSPOORT (GEBOUWD 1839—'40) EN HARE TEGENWOORDIGE OMGEVING.

— Nu dan, *jij* zult haar nooit trouwen, of liever, zij zal jou nooit trouwen. Ze is net zoo koel en berekend als ze mooi is. Ik ga veel met haar om, omdat ik haar als een voorwerp van interessante studie beschouw, dat ik dien dag zoo openhartig aan Jan Hermse zeide, wat ik dacht over het karakter van de mooie Annie Zerin. Ik dacht niet, dat een mensch over zoo'n energie kon beschikken tot het verwerven van zoo ellendig een liefde.

Jan Hermse glimlachte.

— En de man zelf, z'n uiterlijk, z'n karakter? vroeg ie.

— Doet niets ter zake, voilà mijn meening.

Jan Hermse, arm, onaanzienlijk en leelijk, ging bijna voldaan heen.

— Mijn vraag en jou antwoord gaan niemand iets aan, waren z'n laatste woorden.

Is het onverantwoordelijk om zijn meening eerlijk te zeggen aan iemand, wien een zaak zóó ter harte gaat? Ik weet het niet. Ik heb mezelf dikwijls verweten, dat ik dien dag zoo openhartig aan Jan Hermse zeide, wat ik dacht over het karakter van de mooie Annie Zerin. Ik dacht niet, dat een mensch over zoo'n energie kon beschikken tot het verwerven van zoo ellendig een liefde.

Jan Hermse bleef nog ongeveer twee jaren in Holland. Hij liet zijn betrekking met toekomst bij de rechterlijke macht varen en associeerde zich eerst met een slecht bekend staanden advocaat. Dat duurde een jaar en hij verdiende veel geld, mocht men veronderstellen. Veel, maar niet genoeg. Hij werd directeur van een nieuwe finantieele instelling. Het ging te langzaam, verzekerde hij me, den laatsten keer dat ik hem toen zag. En Hermse reisde naar andere landen. Misschien schuldbewust bracht ik hem naar de boot. Ik was de eenige. Geen ander kon gissen waarom deze kleine man, die een goede betrekking in Holland liet gaan, zijn geluk in andere werelddeelen ging beproeven. De boot voer weg en het laatste zag ik hem staan met zijn vierkante schouders vooruit als iemand die een heel zwaren last omhoog wil duwen en zijn leelijken kop terughoudend als voelde hij reeds de harde klappen die het noodlot hem met kwistige hand van plan was toe te deelen.

Ik vrees, dat hij zelfs geen portret van haar bij zich droeg. Brieven schreef hij me in al die jaren nooit. Hij werkte en vergaarde geld. Het verdiende stuurde hij onmiddellijk naar een bank om de gelegenheid van het te verliezen, uit te schakelen. Door anderen kreeg ik weinig en onsamenhangende berichten van hem.

Hij was farmer in Argentinië en verdiende veel geld. Een ziekte onder het vee en Hermse ging over den kop. Hij werd kapitein op een stoombootje ergens ver weg bij de Andes. Hij was politie-agent in Buenos Aires. Toen jarenlang geen berichten en ieder waande hem dood.

Annie Zerin was intusschen getrouwd met een ouderen man, die geld en titels had en een goede positie. Ik kende haar man en eens in ieder jaar bracht ik eenige dagen bij hen door. Als getrouwde vrouw was ze mooier nog dan als meisje. Ze had een charme, waaraan niemand ont-kwam, zelfs haar eerzucht en haar raffinement hadden iets bekorends. In al die jaren vroeg ze me slechts eens, in een gesprek over vergeten, oude kennissen:

— Wat is er toch van dien monsterlijken kerel, hoe heet ie ook weer, . . . geworden?

Na jaren hoorden we weer van iemand,

die uit Noord-Amerika kwam, over Jan Hermse. Hij was particulier secretaris geweest van een millionair in Cincinnati, ook directeur van een wereldonderneming, toen weer bar-keeper in New York.

Dit alles klinkt volkomen ongelooflijk en het is volkomen waar. Afwisselend was hij meneer of schooier, moralist of oplichter, mits ie maar geld verdiende. Nu bewonder ik zijn leven, maar toen weifelde ik immer tusschen bewondering en verachting. Was het heel groot of heel klein om zóó te doen? Stond zijn najagen van het ideaal hooger of zijn goud dorst lager dan onze gemiddelde manier om het leven door te sukkelen, zoo nuchter en emotieloos als het maar eenigszins gaat?

Na vijftien jaar kreeg ik een brief dat hij op een bepaalden avond bij me zou komen. Zelf was ik in dien tijd niet getrouwd. Anna Zerin was een jaar daarvoor weduwe geworden en speelde als rijke, heel mooie en nog jonge douairière een belangrijke rol in het zoogenaamde society-leven van onze stad. Op denzelfden dag dat ik Hermse's brief ontving hoorde ik 's avonds van een harer aanbidders, dat ze ongesteld was en ernstig ongesteld zelfs. Gure najaarsstormen, een mooie hals, die getoond wil worden, longontsteking.

* * *

De bepaalde avond.

Ik zat alleen in mijn werkkamer en schreef nog wat brieven. Er werd geklopt: Hermse stond voor me. Ik gaf hem een hand (ik voelde zijn wat ruwe, vierkante knuist even trillen in de mijne) en trok hem onder het licht. Hij was minder leelijk geworden: misschien hadden de jaren, die van steenen en emoties gelijkelijk de scherpe kanten plegen af te slijpen, ook zijn trekken verzacht. Het was nu een kleine, gebrunde kerel, het haar wat grauwwaan de slapen, gladgeschoren, met klare, grijze oogen.

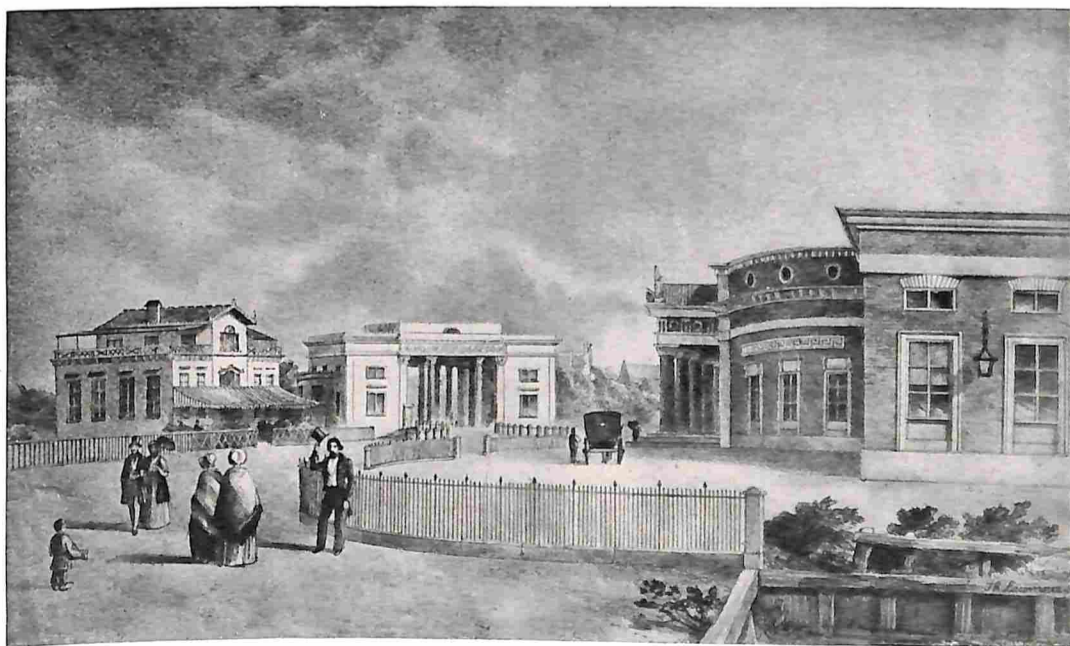
Dien avond, toen hij zoo kalm zat te spreken over al die jaren van strijd en ontgoocheling, had ik voor 't eerst eerbied voor hem, dezelfde eerbied die ik voor priesters heb, welke zichzelf verliezen in een verre, door ons onbegrepen godsdienst. Ik weet, dat ik geen gevoel met hen gemeen heb, maar ik weet ook, dat zij de beteren . . . de gelukkigen zijn. Hij was gelukkig; hij had veel, onmetelijk veel geld verdiend. Hij zou in onze kleine wereld een man van groot aanzien worden, hij zou in gezelschap van zijn heilige kunnen zijn . . . Ik vertelde hem voorzichtig, dat ze ernstig ziek was, maar geen oogenblik was er onrust om haar in zijn oogen. Wat beteekende een uitstel van enkele weken op zoo eindeloos een tijdperk van vijftien jaren.

Alleen kwam hij daarna iederen avond even bij mij vragen hoe Annie het maakte.

En op een morgen, een kouden, sneeuwigen wintermorgen kwam ik haar huis binnen en vond er verslagenheid, de droeve verslagenheid van bedienden om hun doode meesteres. Dien middag, in den schemer, was Hermse bij me. Wat vijftien jaren niet bij machte waren geweest te doen, had deze middag volbracht. Een oude, gele man met trillende handen en trillende stem zat tegenover me:

— Laat me haar zien.

We gingen samen. Dien morgen reeds had ik haar gezien en mij

AMSTERDAMSCH E POORTEN.
DE HAARLEMMER- OF WILLEMSPOORT EN HET STATION VAN DEN HOLL. SPOORWEG.
Stendruk van omstreeks 1850.

EEN LELIE VOOR IEDEREEN. (*LILIUM SPECIOSUM*).

verwonderd, dat in zoo mooi een beeld van marmer en ivoor een kleine ziel had kunnen leven.

Hermse wankelde naar ^{*}boven.^{*} Hij zei onsamenhangende woorden, zijn tanden klapperden.

Ik liet hem alleen binnengaan.

Een rauwe kreet als van een arm beest, dat sterft. Ik ging binnen. Hij lag achterover naast het bed. Het lijk van een leelijke kerel naast het lijk van een mooie vrouw. —

E. VAN LIDTH DE JEUDE.

EEN LELIE VOOR IEDEREEN.

HET was een herinneringsdag toen wij deze ruiker van lylie-bloemstengels ontvingen. Wij hadden er geen oogmerk bij stil gestaan, waardoor de verrassing te groot werd. Het was een regenachtige dag, echter niet hinderlijk, en wij trokken er al vroeg in den morgen op uit, met een aantal leerlingen van den tuinbouwwintercursus, om te De Bilt en Zeist eenige Kweekerijen en buitenplaatsen te bezichtigen. En dat is vooral in Augustus bijzonder loonend. Kweker en tuinbaas hebben dan gelegenheid om je rond te leiden, en staat het er goed voor dan wordt het met eenigen trots gedaan. In de bakken geuren de rijpen meloenen, perziken en druiven zijn rijp, de koudekas prijkt met een keur van zomerbloemplanten, in èen woord: 't is je tijd om te tuinen.

Maar wij zouden schrijven over een Lelie voor iedereen, maar eerst nog even verteld hoeveel genot wij van dezen bouquet hebben gehad; een maand later hadden nog enkele goede bloemen die tusschen frissche varentakken nog mooi uitkwamen.

Zoo'n koninklijke bloemstengel mag dan wat hooger in prijs zijn dan meer gewone bloemen, men heeft er ook veel langer wat aan, zoodat ook hier het spreekwoord van toepassing is: duurkoop goedkoop! Van lyliebloemen in het algemeen gaat een bijzondere bekoring uit en wij kunnen het ons best begrijpen, dat, waar men de Roos de koningin der bloemen heeft genoemd, de Lelie tot koning is gekozen.

Bilderdijk leerde ons reeds voor jaren:

„De lylie staat in krans en tuin
Bij 't blozend roosjen schoon”.

In de wetenschap heet de Lelie *Lilium*, dat afgeleid is van het Grieksche *leizion*, wat zacht, lieflijk enz. beteekent wat in de meeste gevallen wel tot uitdrukking komt.

Het was in 1830 dat de eerste bollen der afgebeelde *Lilium speciosum*, soms ook *Lilium lancifolium* genoemd, van uit Japan werden ingevoerd en met haar groeide de belangstelling voor deze plantsoort, die wat ingedommeld was, weer aan. En voorwaar geen wonder, die nobele plant, de sierlijke bloemen met veel variaties in de teekening, de heerlijke geur en de gemakkelijke cultuur, maakten haar tot een begeerlijke plant; zooals men vroeger veel met geïmporteerde buitenlandsche planten handelde, zoo begon men ook deze Lelie in de warmekas te kweken, waar zij echter tot een spillige, zwakke plant opgroeide, die onaanzienlijk bloeide. Gelukkig zag men spoedig in dat zij buiten in den open grond veel beter tierde, de bloemen grooter en hooger gekleurd waren, en de vermenigvuldiging weinig te wenschen overliet.

Inderdaad, het is een Lelie *for the million*, immers, wie geen tuin bezit kan haar met succes in een pot kweken, zoowel op een lichte, koele plaats in de kamer, als in de vensterbank.

De bollen van deze Japansche schoone beginnen eerst in het voorjaar te groeien en bij open weer kunnen wij dus den ganschen winter blijven planten. En de bollen zijn niet duur; in den eersten voor de hand liggenden catalogus van een bloembollenhandelaar te Haarlem lazen wij dat bollen van *Lilium speciosum album*, dus de verscheidenheid met witte bloemen, twintig cent per stuk kosten, per dozijn twee gulden en per honderd of duizend zonder twijfel nog minder. Wie dus een vriendin of vriend een aardig verjaardag-geschenk wil geven, kan het doen in den vorm van een mandje lyliebollen. Maar wij moeten het nog over de cultuur hebben; de lezer weet reeds dat zij niet veel eischen stelt.

Deze en de meeste andere Lelies wenschen een voedzamen, diep-losgemaakten grond, waarin het overtollige regenwater gemakkelijk kan wegzakken. Versche mest mag niet aangebracht worden, wel is het raadzaam om de plaats waar zij geplant zijn met ruige mest te bestrooien. Men plant ze ongeveer 15 cM. diep, 't komt er heusch op geen centimeter meer of minder aan, immers zij zetten zich zelf op de hoogte die voor hun het beste is. Wanneer de grond erg schraal is, dan werkt men er wat bosch- of bladgrond doorheen.

In groepjes komen zij bijzonder goed tot hun recht; een vijftal bloeiende planten in het gazon geven aan de omgeving iets vorstelijks en zullen herhaaldelijk aanleiding geven tot een onderhoudend gesprek.

Ziezoo, na dit stukje praktijk rusten we een oogenblik uit en gaan we aan het theoretiseeren over de geschiedenis dezer vorstelijke plant.

Omtrent het ontstaan der Lelie zijn twee lezingen en die van *Von Strantz* in zijn werk: *Die Blumen in Sage und geschichte* geven wij in 't kort weer. Toen *Alkmene* van *Herkules* bevallen was, vreesde zij er voor dat *Juno*, door jaloezie gedreven, haar kind nadeel mocht berokkenen, waarom zij het verborg tusschen de struiken. *Minerva* echter, die met de afkomst van den knaap bekend was, bracht *Juno* dien weg uit, en maakte haar op het krachtige schoone kind opmerkzaam, haar biddende, als de beschermvrouw der jonggeborenen, den smachtenden zuigeling aan hare borst te laven. *Juno* willigde dit verzoek gereedelijk in, maar de knaap, weldra zijn vijandin herkende, beet haar in de borst. De melk spoot toen naar buiten en gaf aanleiding tot het ontstaan aan het hemelgewelf van den „melkweg”; enkele druppels vielen ook op de aarde, en uit deze ontsproot de witte lylie, de roos van *Juno*, het symbool der reinheid en waardigheid.

Wanneer de ouden de geschiedenis eener bloem met die hunner goden samenweefden, kan men er op rekenen dat haar oorsprong, zoo die al niet geheel in het duister ligt, minstens twijfelachtig is. De Grieken, Romeinen, Perzen, zij alle hielden de Lelie in hooge eere en verbonden haar met hunne godsdienstige en met hun volksfeesten, feesten die trouwens met de vereering hunner goden nauw verband hielden.

De bijbel leert ons dat zulks ook reeds bij de Israëlieten het geval was; niet alleen Christus bediende zich van de Lelie als zinnebeeld, maar uit de oud-testamentische geschiedenis van het joodsche volk blijkt telkens dat de Lelie tot sieraad der altaren diende, terwijl deze bloem als model genomen werd voor de kapiteelen der zuilen van den tempel te Jeruzalem. Eigenaardig dat de geschiedenis der Lelie ook min of meer de geschiedenis van het volk is: beiden zijn met elkander opgegroeid.

Wel heeft de vereering van deze plant later een ander karakter aangenomen, maar nog steeds wordt zij beschouwd als het zinnebeeld van reinheid, kuischheid en van maagdelijk schoon. Vanaf haar prilste jeugd is zij door alle volkeren bezongen en zij herinneren ons nog levendig dat wij op school zongen:

Zie de Lelie op het veld

Zie, hoe schoon zij bloeien. Enz.

De Fransche dichter *Boissolin* deed het nog mooier. Luister maar:

„Noble fils du Soleil, le Lis majestueux
Vers l'astre paternel, dont il brave les feux,
Elève avec orgueil sa tête souveraine
Il est le roi des fleurs, dont la Rose est la reine.”

Met juistheid is het niet te bepalen wanneer de cultuur dezer plant in Europa is begonnen; toch kan men met de geschiedenis in de hand gerust zeggen, dat zij reeds in de achtste eeuw gekweekt werd. Later schijnt zij weer voor een tijd verdwenen te zijn geweest, iets wat bij cultuurplanten dikwijls voorkomt; wellicht was zij alleen binnen de kloostermuren te zien. Het waren toch de monniken die zich in Europa allereerst met het kweken van planten bezig hielden, 't zij voor voedsel, geneeskundig gebruik of voor 't genot dat zij schonken.

Van de bekende witbloemige Lelie, *Lilium album*, weet men dat zij in het midden der 16e eeuw is ingevoerd in Duitschland en van daar spoedig verspreid werd. *Leonard Fuchs*, de Kruiddkundige van Tübingen, de peetvader van de *Fuchsia*, vond deze Lelie op een reis door Italië en zond haar naar zijn vaderland. En nu nog kan men elken zomer, vooral bij boerenhofsteden, deze Lelie zien bloeien.

De bollen van enkele Leliesoorten worden hier en daar gegeten. Zoo lazen wij dat de bollen van *Lilium pumilum* op Kamschatka het hoofdvoedsel der eilanders uitmaken. Zoo'n met voedsel opgeproppte lyliebol, gekookt of in de asch gesmoord, moet bepaald lekker zijn.

Nu nog als een toetje een klein stukje botanie. Men weet het reeds, dat de lelies tot de bolgewassen behooren en hoewel daar- onder veel stengellooze planten voorkomen, ontwikkelt zich bij sommige lelies, o.a. bij *Lilium giganteum*, een stengel van drie meter lengte. Hij groeit statig en kaarsrecht op, blijft onvertakt, doch verdeelt zich aan den top in veel gevallen in zijdelingsche bloem- stelen. Behoudens enkele uitzondering komen de bladeren in vorm zeer goed overeen, zij zijn eenige malen langer dan breed, loopen in een spitse punt uit en zijn veelal ongesteeld. Meestal staan deze typen van eenzaadlobbige bladeren verspreid aan den stengel, soms, zooals bij de Kraal-Lelie, vormen zij kran- sen, die dan zeer sierlijk staan.

De bloem van de Lelie is mooi door haar eenvoudigheid; pluk maar eens, zoodra daar gelegenheid voor is, een bloem uit elkaar dan zal men zien dat alle kranzen van bloemdeelen uit drie be- staat. Kelk, kroon 2 x 3 meeldraden en een stamper die uit drie vruchtbladeren is opgebouwd. Het vruchtbeginsel is bovenstan- dig, wat wil zeggen dat de bloemdeelen onder dit belangrijke lichaam zijn ingeplant.

Wanneer het vruchtbeginsel zich tot vrucht ontwikkelt, wat in den regel het geval is, dan groeit zij uit tot een driehokkige doosvrucht, die bij het rijp worden hokverbrekend openspringt. In elk hokje zijn op keurige wijze een aantal vliezige zaden opge- stapeld. Zij worden er rijp zijnde uitgeslingerd en kunnen aan nieuwe planten het aanzien geven.

U schaft zich natuurlijk eenige bollen van de *Lilium speciosum* of een verscheidenheid van deze soort aan; wanneer die haar prachtige kelken ontplooiën, en de omgeving met zoete geuren balsemen, dan kunt u, den cijns van bewondering brengende, er ook wat van vertellen.

J. K. B.

De wichelroede en de wetenschap.

PROF. dr. Salomon, directeur van het geologisch instituut der Hei- delbergsche hoogeschool, heeft eene onlangs uitgesproken rede over *Watervoorziening en Waterverbruik* in druk gegeven. In de genoemde voor- dracht spreekt hij ook over de quaestie van het gebruik der „wichelroede”. „Het lijdt geen twijfel”, zegt hij, „dat we meestal met eerlijke en geloofwaardige roededragers te doen hebben, in wier handen de wichelroede onder bepaalde omstandigheden, die van hun wil onaf- hankelijk zijn, aanslaat”. Prof. Salomon neemt ook aan, dat door bepaalde onder- aardsche stoffen krachten te voorschijn kunnen treden, die hun invloed op het gestel der roededragers hebben, en de roe- de, welke zij meestal in wankelbaar even- wicht dragen, in beweging kunnen bren- gen, als nl. hunne spieren door de zenu- wen in actie gebracht worden. Jammer is het echter, dat de, door de roededragers gehoopte, onbepaalde aanwijzingen der watervindplaatsen, practisch belemmerd worden door het feit, dat de roede niet alleen aanslaat, indien er zekere hoeveel- heden water in den bodem zijn, maar dat ze ook, volgens de mededeelingen der roededragers zelf, teekenen van leven geeft, indien er goud, steenkolen, zout, gips en talrijke andere stoffen aanwezig zijn. De Italianen verhalen van een kin- derloos echtpaar, dat ter bedevaart naar den heiligen Antonius ging, opdat hun nakomelingen mochten geboren worden. Hun gebed werd verhoord, en zij kregen een vierling. Maar dat was den geluk- kigen vader weer wel wat veel, en in zijne mengeling van vreugde en smart riep hij uit: „Troppa grazia, Antonio!” Zoo gaat het ook met de wichelroede. Zij luistert naar zooveel, dat het moeilijk wordt op hare aanwijzingen van water- vindplaatsen af te gaan, tenzij een erva- ren geoloog haar werk controleert. Zelfs dan nog hebben we de moeilijkheid, dat de aanwijzingen niet geschieden door een instrument, dat met iederen dag van 't jaar op gelijke wijze reageert, maar door een menschelijk lichaam, welks actie ook afhangt van de vraag, hoe de roeddrager gegeten en gedronken en geslapen heeft. Wil men dus met de wichelroede verder komen, dan moet er vóór alles naar ge- streefd worden den roeddrager door een levenloos instrument te vervangen.

S.

HET RAADHUIS TE OUDENAARDE.

„Heldenzangen zijn alle die oud-Vlaamsche Stadhuizen.”
Busken Huet, Land van Rubens.

I N een van zijne de Vlaamsche Kunst verheerlijkende liederen laat Julius de Geijter den kunstsmid-schilder Quinten Metsijs en den meer bekenden kunstenaar Albrecht Dürer op de Schelde bij Antwerpen spelevaren. — In dit gedicht laat de Geijter „die vorsten van 't penseel” vroolijk varen „van Burcht tot Oosterweel”. En wanneer dan Dürer het pronkjuweel van Dominicus de Wagemakere, Antwerpen's heerlijken toren, ziet, laat hij den meester van Neurenberg in verrukking uitroepen:

„Maar wat een toren!

„Hij lijkt wel steenen kant!”

En zich wendend tot Metsijs, zegt Dürer:

„Waar mij de keus geschonken,

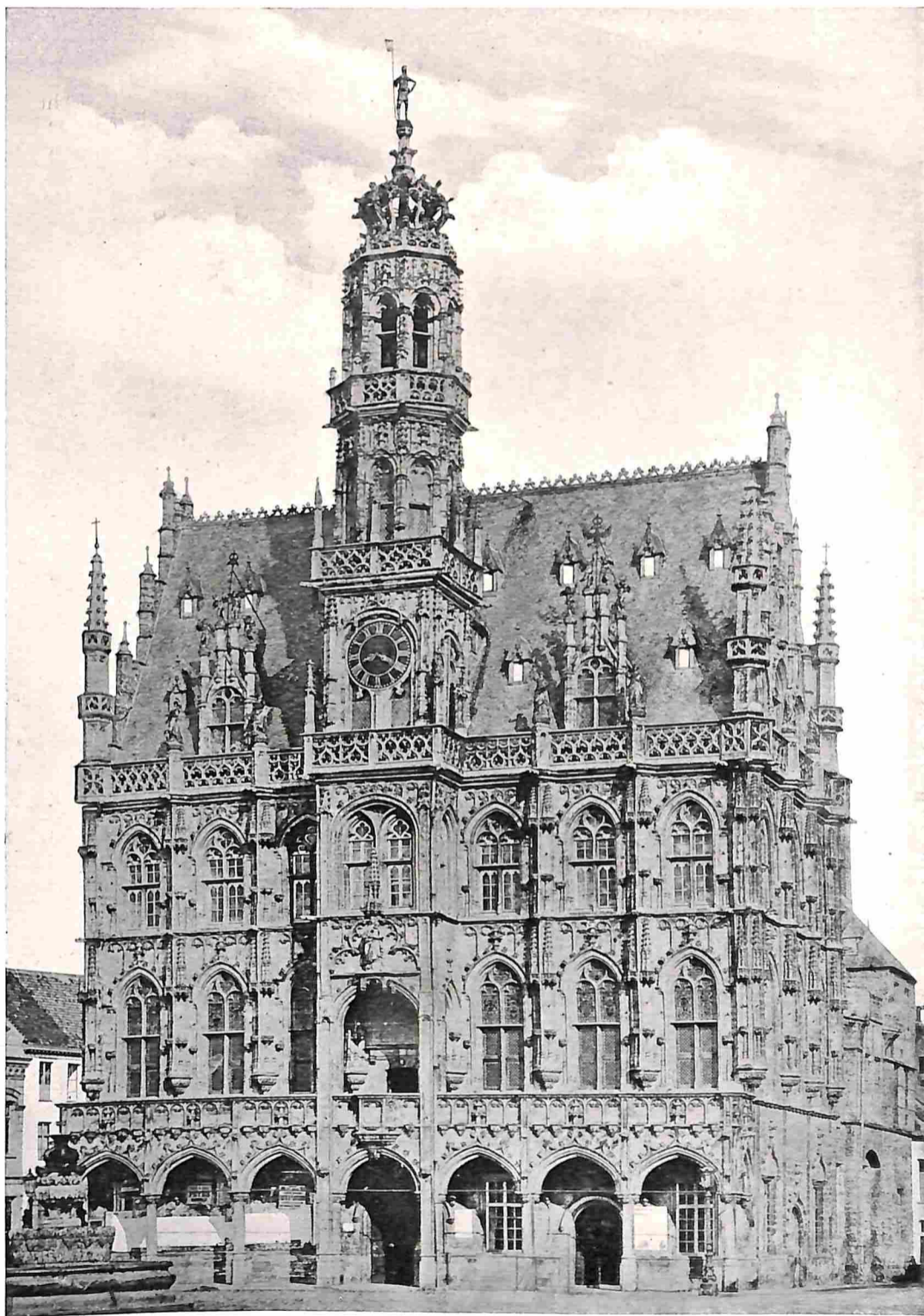
„Dat ik dien had gebouwd,

„Of met een kroon mocht pronken....

„Zeg mij niet wat ge zoudt!”

Echter niet alleen komt het geniale der Vlaamsche bouwmees- ters van de 15e en 16e eeuw uit in de belfroden, welke zoo menige hal en raadhuus sieren, ook deze raadhuizen en hallen zelf zijn even zoovele kunstwerken, welke nog onze bewondering wekken. —

Wordt de toren van Antwerpen genoemd als het schoonste voorbeeld van Belgischen torenbouw, — het raadhuus van Oude- naarde overschittert de andere stadhuizen der Zuidelijke Neder- landen door zijn fraaie verhoudingen, gratievolle detaillering en schoonen schaduwval. Dit monument vereenigt in zich den fraaien aanleg van het raadhuus te Brussel en den rijkdom der stadhuizen van Leuven en Gent.

HET RAADHUIS TE OUDENAARDE.

Het was op een mooien Septemberavond van het jaar 1910, dat wij met den trein te Oudenaarde arriveerden. Al spoedig doolden wij in het stille stadje om, en hoewel „douw en donker reeds aan 't zakken" waren, konden ons toch nog voldoende hun schoonheid tonen de hoogopgaande silhouetten van grootsche bouwgewrochten.

Zonder het stadsplan in onzen *Baedeke* te raadplegen, kwamen wij al spoedig op de Groote Markt, het forum der aloude stad. Want dit plein heeft, evenals die van hare zustersteden, een belangrijke geschiedenis. En terwijl allengs het daglicht geheel was verdwenen, kwam de maan over de contouren van daken en gevels heen kijken. — Plotseling klonk van uit den hoogen belfroot, die het raadhuis bekroont, een welluidend liedje, dat de stilte van het groote plein even kwam onderbreken. En steeds rees de maan hooger, werd haar licht krachtiger en wij verbeidden het oogenblik dat het „steenen kantwerk" van Oudenaarde kon worden gezien „bij 't zoet gesching der mane," als de jong-gestorven Vlaming Albrecht Rodenbach zong.

Eindelijk dan stond daar vóór ons het vermaarde kunstwerk, heerlijk beschenen door het blanke licht der maan en overweld door een helderen avondhemel.

Wat waren toen die teere beeldhouwwerken van een schoone schaduwwerking; — wat subtiel was het spel van lijn en kleur; — wat een ontroerende stemming beheerschte het geheel.

De diepe galerij gelijkstraats, de rythmisch werkende vensters, de à jour bewerkte traceeringen, de dakkapellen en de fraaie torenspits, — het stond daar alles voor ons strak en roerloos, rustig in zilverblanke belichting; — en alles ademde een stemming van vrede en schoonheid.

Wanneer wij vertoeven op plaatsen, welke zijn „gelouwerd in de halle der historie" en wanneer dan datgene wat het oog treft, getuigt van mannen die „het steile pad der kunsten zijn opgegaan" wordt onze verbeelding teruggebracht tot dat verleden, tot die tijden waarin deze kunstwerken werden gewrocht.

De markt dezer oude veste zou kunnen getuigen van oorlogen en schitterende intochten. De muze der historie roept ze voor ons op, die krijgsknechten in volle wapenrusting, die edellieden in kleurrijken wapendos, verlicht door den gloed van brandende fakkels, wanneer wij ons slechts herinneren Maximiliaan, Philips van Artevelde en Lodewijk XV.

* * *

Toen eindelijk de burgeroorlogen ten tijde van Lodewijk van Male hadden opgehouden, begonnen te Oudenaarde de laken-, tapijt- en damastweverijen tot grooten bloei te geraken. Geen wonder dan ook, dat de welvarende burgerij, die in andere plaatsen daarvan zulke schoone voorbeelden had gezien, — ook als uiting van fieren burgerzin — besloot een vorstelijk raadhuis aan de markt te stichten.

Zoo was het dan, dat de Brusselsche stadsbouwmeester *Hendrik van Pede* omstreeks het jaar 1524 opdracht ontving een plan voor een raadhuis te Oudenaarde te maken. Zijn vóórontwerpen werden door schepenen meermalen gewijzigd en bij die veranderingen ontleende men belangrijke motieven aan het stadhuis van Kortrijk.

Intusschen, men begon te bouwen en de architect *W. de Ronde*, die aan *van Pede* was toegevoegd, kreeg een belangrijk aandeel in de uitvoering van het werk.

Maar toen men zoover was gevorderd, dat de monumentale trap aan den Westelijken zijgevel zou worden aangebracht, vond de magistraat van Oudenaarde het toch nog noodig, den genialen *Rombout Keldermans*, van Mechelen, keizerlijk bouwmeester van Karel V, om advies te vragen. —

* * *

Het raadhuis, opgetrokken in Belgische en Noord-Fransche groefsteen, is van een geniale conceptie. De toren is hier kloek voorgebouwd en rijst door de hoofdas van den voorgevel boven het dak uit, alwaar een fijne tulpvormige bloemenkroon sierlijk de spits afsluit.

Aan den voet zien wij een galerij van zeven spitsbogen, waardoor een krachtige slagschaduw het bouwwerk aldaar flink doet spreken. De detailtekening, hierboven gereproduceerd, laat van den Westelijken zijgevel de vensters met spitsbogen zien. Tusschen

deze vensters zijn de dammen, waarvoor op met loofwerk versierde kraagsteenen, muurnissen en colonetten steun vinden. — Iedere damversiering wordt weer met een bekronend baldakijn afgesloten.

Dit architectonische schema van vensters, dammen en baldakijns vinden wij boven de onderste waterlijst aan alle in het gezicht komende gevels van dit monument. Boven de hoogste étage, langs de dakgoot, wordt het beeldhouwwerk van de gevels afgesloten door een daktraceering, waarvoor de versieringen niet zijn ontleend aan bloem en blad maar aan de geometrie. Deze geometrische vullingen getuigen ook van speelsch vernuft. De daktraceeringen zijn boven de muurdammen van postamenten voorzien, welke op logische wijze zich ontwikkelen uit de overhoeks voorgebouwde dammen en gootlijsten. Deze postamenten worden door mooi gemodelleerde beelden bekroond.

De ietwat achterwaarts liggende dakkapellen, van schuin voorgebouwde pinakels voorzien, en bekroond met vroolijke engelfiguren, flankeren op zeer gelukkige wijze den klokketoren.

Hier merken wij op, dat terwijl het geheele gebouw uitwendig in den stijl der laat-gothiek is opgetrokken, deze engelfiguurtjes reeds in Renaissance zijn uitgevoerd. Hier hadden dan de Renaissance en het Humanisme reeds hun invloed doen gelden. Ook hier trachtte de beeldhouwer de nieuwe kunstopvattingen toe te passen. Zoo bloeide hier de Renaissance op uit de laatste periode der Gothiek.

Deze toren, dunkt ons, zou Dürer ook in extase hebben gebracht.

Het kwadraat van het grondplan van dezen toren gaat op tot den omgang bij de wijzerplaat, dan construeert de bouwmeester een ingeschreven achthoek, versiert de wanden uitwendig weer met spitsboogvensters, daarop volgt weer een omgang met waterspuwers, waarboven de openbewerkte klokkenkamer, — en dit juweel wordt met een geometrische rand en bloemenkroon schitterend beëindigd. Een vaandrigfiguur, „Hanske 't krijgerke" in den volksmond geheeten, bekroont de torenspits.

De rijkdom van dit bouwfragment nader te omschrijven, zou ons te ver voeren en beter dan dit mogelijk zou zijn, laten de afbeeldingen het kunstwerk zien.

De zijgevels hebben aan den voet lage ingangen en vensters, alle met spitsbogen, waarboven wimbergen, hogels en kruisbloemen. Deze motieven zijn voor alle vensters aan dit gebouw toegepast.

Voorts bezitten deze zijgevels prachtige toppen en zijn de eveneens hier met beelden bekroonde daktraceeringen, in 't midden door een torentje onderbroken. Dit torentje is vrijwel gelijk aan die, welke de vier hoeken van 't gebouw boven het dak opsluiten.

* * *

Wanneer wij de fraai geouwen, doch bescheiden sprekende trap aan den Westelijken zijgevel beklimmen, en het gebouw binnegaan, dan hebben wij voor ons het eikenhouten portaal, hetwelk als een der meesterstukken wordt geroemd van de beeldhouwkunst der Renaissance. Dit kunstwerk strekt zijn schepper, *Paul van de Schelde*, tot onvergankelijken roem!

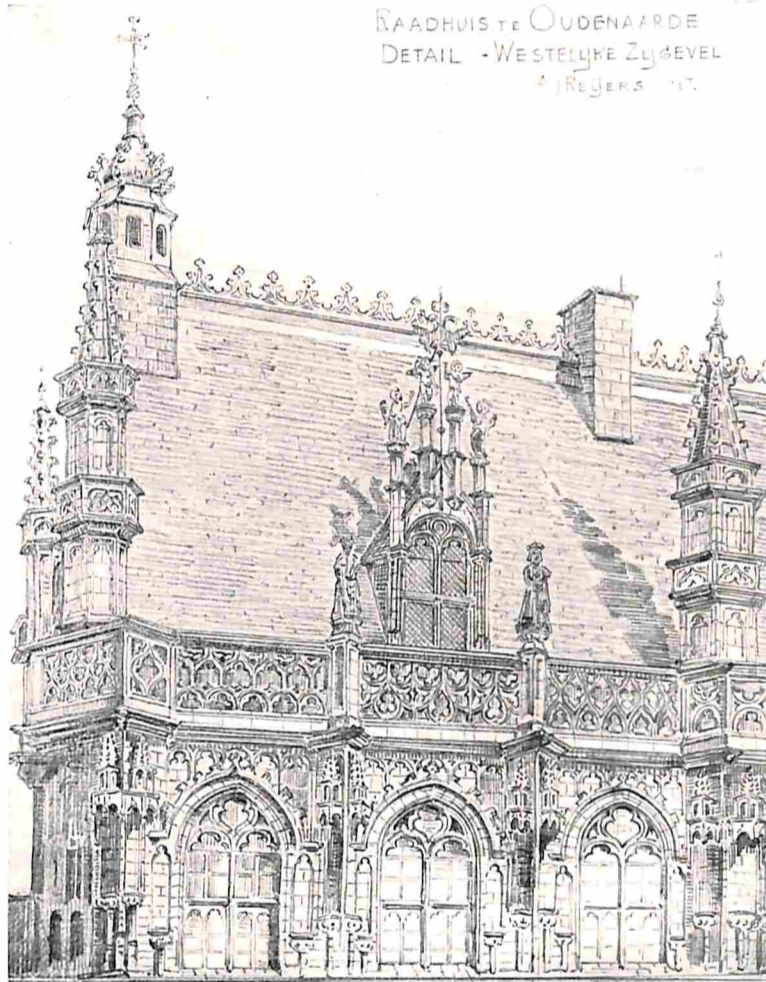
Het was in het jaar 1531, dat deze kunstenaar dit beeldhouwwerk vervaardigde. — Hem werd na afloop van zijn taak daarvoor een som van 700 francs betaald. —

De paneelen, in krachtig geprofileerde lijsten gevat, zijn door den ontwerper gevuld met bevallig en uiterst gevoelig gesneden vroeg-Renaissance ornament. Het herinnert aan de Florentijnsche beeldhouwwerken der 16e eeuw. Dat *Paul v. d. Schelde* een kunstenaar was, die een groote verscheidenheid van motieven wist toe te passen, zien wij hier aan genoemd portaal, waarvan elk paneel weer van een verschillende ornamenteele compositie is. Het midden der vakken wordt telkens door een, weer steeds anders ontworpen, kinderfiguurtje gevuld. —

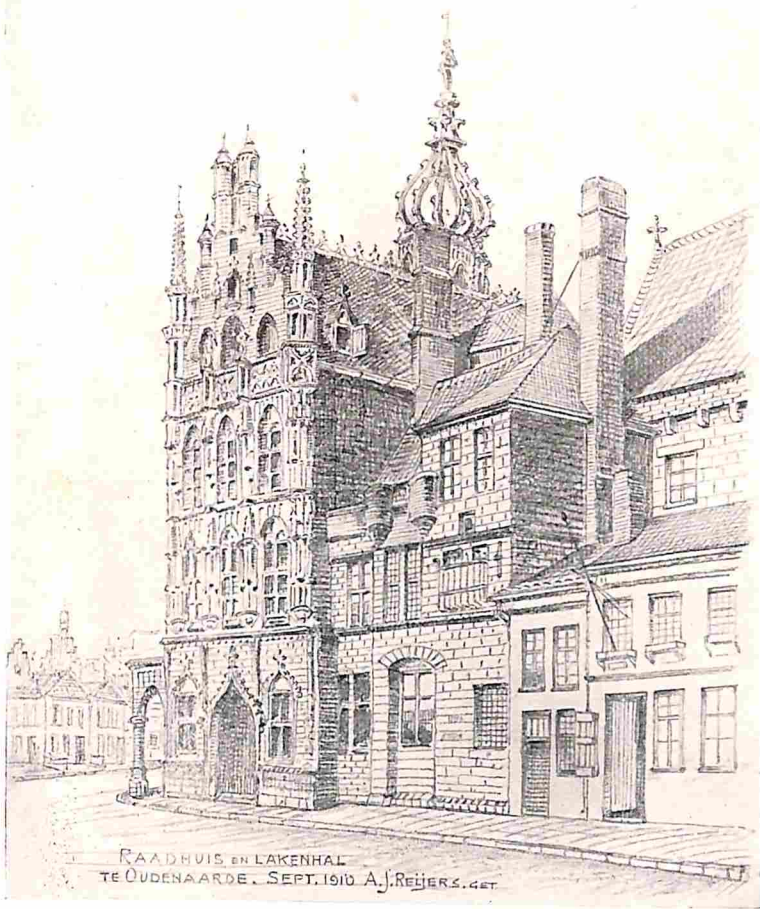
Boven dit paneelwerk zien wij het portaal omlijst door een prachtig fries, op de hoeken onderbroken door opgaande colonetten, waartusschen weer heraldische vullingen. Dit bouwdeel wordt bekroond door in eikenhout gesneden kinderfiguurtjes van zeer gevoelig modelé.

* * *

In de volkszaal en in de schepenkamer vindt men een in

HET RAADHUIS TE OUDENAARDE.
DETAIL WESTELIJKE ZIJGEVEL.

HET RAADHUIS TE OUDENAARDE.
OOSTELIJKE ZIJGEVEL EN HAL.

groefsteen uitgevoerde, rijk gebeeldhouwde schouw, welke beide onderling weinig in ontwerp verschillen. Deze schouwen zijn ook uit de laatste periode der Gothiek.

De tegen den muur aangebouwde pijlers buigen onder 't fries voor-over en zijn daar bewerkt met leeuwfiguren, welke hier als dragende bouwdeelen goed hun functie uitdrukken. Het vlakke fries bevat de wapens van Vlaanderen en dat van Karel V. Boven dit fries is een teer- en openbewerkte bekroning aangebracht en weelderig gehouwen is het maaswerk met beelden, met kroonhemels en pinakels.

De balklaag is hier samengesteld, naar den trant dier dagen, uit eikenhouten moer- en kinderbalken, dragende op houten sleutelstukken, welke ook kunstwerken zijn van *Paul v. d. Schelde*. Deze sleutelstukken vinden steun op zandsteen consoles, de groote muurvlakken prettig onderbrekend.

De vensters zijn alle gevuld met gebrandschilderd glas, waarop rijke heraldieke schilderwerken. Deze geven aan de groote volkszaal, die anders door hare zware balken en groote muurvlakken een ietwat somber aanzien zou hebben, een prettige afwisseling, en nog vroolijker is het interieur, wanneer het zonlicht door die warme kleurrijke wapens dezer glasvensters schijnt.

* * *

Aan de Noordzijde grenzen tegen het raadhuis de hallen. — Hoewel deze door huizen zijn ingebouwd, kunnen wij ze toch nog eenigermate zien. De afbeelding van den Oostelijken zijgevel hierboven toont boven de huizen uit en tegen het raadhuis de stoere vormen der Romaansche architectuur.

Dit bouwwerk, gelijktijdig gesticht met de hallen van Yperen, dateert uit de 13e eeuw. Deze lakenhal van Oudenaarde met haar vierkant opgaande schoorsteenen en onversierde, massieve muurvlakken, hare kleine rechthoekige vensters en primitief voorgebouwd fries onder de dakgoot, maakt met het weelderige raadhuis een groot contrast, waardoor de rijkdom van genoemd raadhuis nog meer tot uitdrukking komt.

* * *

Men moet dit gebouw hebben gezien, dan zal men het hebben bewonderd.

Wij konden, toen wij op de groote markt dezer Scheldestad ronddwaalden, niet nalaten in ons schetsboek eenige teekeningen van dit monument te maken. — Doch teekeningen en beschrijvingen zijn niet bij machte te hergeven, wat den minnaar van het schoone geniet, wanneer hij zijn ooglust aan het kunstwerk zelf bevredigt.

En bezit het monument een geschiedenis van eeuwen, zoals het hier beschrevene, dan wordt hij bovendien ontroerd door de bekoring, welke van het eerwaarde uitgaat. Want niets kan den belangstellenden toerist bij het bezoeken van een oude stad meer boeien, dan de herinnering aan eene beschaving, welke in het leven is ondergegaan.

Overneming verboden.

A. J. REYERS.

SNEEUW.

Vlokken, vlokken vallen neer
dwarlen en verdwijnen weer.
Maar de vlokkenjacht houdt vol,
Spreidt een kled van witte wol.
Zie die vlokjes een-voor-een
op de andere lijkt er geen
Duizend-schoon! Een Meesterhand
leidt mij door een sprookjesland.
Vlokken, vlokken vallen neer
'k Zie de witte wereld weer!

ERNST GROENEVELT.

HET AMERIKAANSCH DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.

(17) (Geautoriseerde Vertaling).

VERVOLGENS balde Maggie haar vuistje en sprak op dreigenden toon:

„Zorg er voor, aardig tegen haar te zijn. Anders krab ik je je oogen uit”.

„Ik ga nu!” vervolgde zij luid, terwijl zij langzaam de deurknop omdraaide, om de juffrouw tijd te laten zich te verwijderen. En daarop ging zij werkelijk.

Den volgenden morgen bemerkte zij aan de groote vriendelijkheid van haar tante, dat haar list gelukt was. In haar vreugde gaf zij Tom na het avondeten een bijzonder hartelijken kneep.

Deze handeling werd echter door haar tante met behulp van haar lorgnon opgemerkt en ze kwam haar zeer verdacht voor.

„Maggie!” riep ze ontsteld.

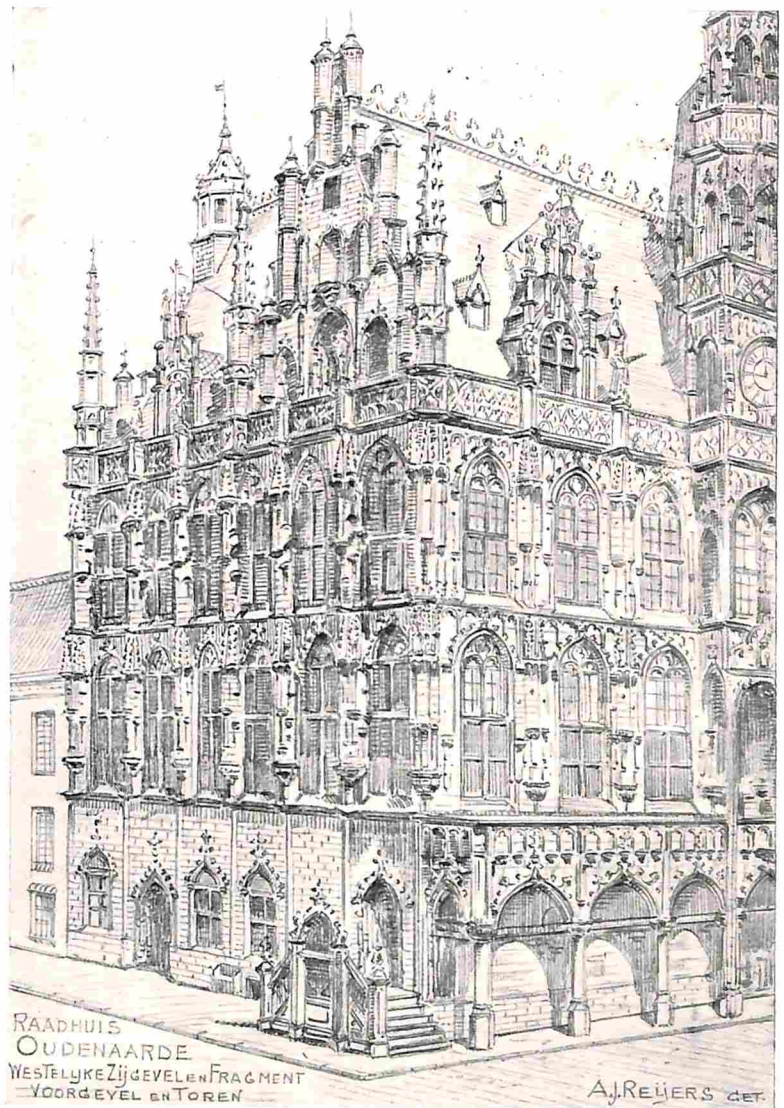
„Hij laat me niet met rust!” pruilde Maggie als een slecht opgevoede bakvisch. „Nu begint hij al met mij. En hij weet toch heel goed, dat ik hem niet uitstaan kan. Als oom best, maar als man, brr!”

En ze bibberde, in schijn van afschuw, maar in werkelijkheid van het lachen.

„Ga de kamer uit, Maggie!” vroeg Evangeline Cravath iets vriendelijker.

„Waarom zou ik dat doen?” vroeg deze.

„Patrick, beveel haar, de kamer te verlaten”, verzocht Evangeline Cravath zeer opgewonden aan Tom, terwijl ze haar fraai geschilderde wenkbrouwen omhoog trok.

HET RAADHUIS TE OUDENAARDE.
WESTELIJKE ZIJGEVEL MET HOOFDINGANG EN FRAGMENT
VAN DEN VOORGEVEL.

EEN NEW YORKSCH PARK, GEZIEN VAN HET DAK VAN EEN WOLKENKRABBER: CENTRAL PARK.

„Maggie!” sprak Tom tot Patrick Peppercorn's jongste ethische echtgenoot. „Ik verzoek je, naar je kamer te gaan”.

Maggie stond op en ging weg met een gezicht, alsof ze nooit terugkeeren zou. Maar boven op de trap keerde zij zich om en sloop onhoorbaar terug, om aan de deur te luisteren.

„Nu Patrick!” begon Evangeline Cravath, terwijl ze haar wenkbrauwen liet zakken en haar kin behaagziek op haar lorgnon liet rusten. „Heb je me niet iets te zeggen?”

Tom zette een gezicht zoo onschuldig als dat van 'n pasgeboren kind.

„Ze heeft dus gelogen?” barstte zij los.

„Wie?” vroeg hij zoo onnoozel mogelijk.

„Je hebt plannen met haar?” riep ze, diepe rimpels in haar voorhoofd trekkend. „Ik moet zeggen, Patrick, dat je geluk bij de vrouwen hebt. Dat weet ik maar al te goed. Helaas! Ik heb je die geschiedenis met die ordinaire Club vergeven. Maar als je het waagt, Maggie te na te komen, dan is het uit tusschen ons beiden.”

Dat zou voor elken anderen man een aansporing zijn, plannen met Maggie te hebben! dacht Tom. Slechts voor mij niet!

„Je bent sinds je ziekte verschrikkelijk stilzwijgend, Patrick!” zei Evangeline Cravath wat zachter. „Zou je mij eindelijk niet 's antwoorden?”

„Er is hier een misverstand in 't spel!” sprak Tom koel, terwijl hij de asch van zijn sigaar afstreek. „Meisjes van den leeftijd van Maggie zijn soms wel eens wat eigenaardig.”

Maggie weifelde of zij wel verder zou luisteren; daar hoorde zij duidelijk een geeuw. Tom had gegaapt. Hij had gevonden, dat dit geluid het best aan een gesprek met Evangeline Cravath een einde kon maken. Zij stond zeer ontgoocheld op.

„Ik ben moe!” sprak hij, eveneens opstaande.

„Dat zie ik!” antwoordde zij zuchtend. „Wel te rusten, Patrick!”

„Dank u, van 't zelfde!” zei hij met een flauwe buiging, terwijl hij haar briljanten vluchtig tegen zijne lippen drukte.

Maar eer hij de deur bereikt had, voelde hij plotseling hare armen om zijn hals.

„Patrick!” smeekte ze met gesloten oogen. „Geef me tenminste een kus.” Geen kleinigheid! dacht hij bij zichzelf. Maar hij liet haar niet langer smachten.

„Oh!” steunde ze overgelukkig, terwijl ze hem tegen zich aanklemde.

„Tot uw dienst!” zei Tom, zich hoffelijk maar beslist aan haar omhelzing onttrekkend.

„Je moet je in acht nemen!” zuchtte zij klagend en viel terug op haar stoel. Tom maakte van deze gelegenheid gebruik, om snel de deur uit te gaan. Maar hier viel hij in Maggie's zachte handjes.

„Mij ook een!” fluisterde ze, terwijl ze zich als een slangetje om hem heen kronkelde.

„Maar Maggie!” fluisterde hij verschrikt. „Als tante nu komt!”

„Dan moet ze maar komen!” stiet ze uit, en omhelsde hem als een wervelwind...

„Ik schreeuw, Maggie!” zei hij gesmoord, terwijl zij zijn gezicht met brandende kussen bedekte.

„Schreeuw dan maar!” hijgde ze. „Het kan me nu niets meer schelen. Dan moet tante het maar weten. Des te eerder jaagt ze ons beiden de deur uit.” Daarop vloog ze weg, daar een der bedienden de trap afkwam.

Tom bereikte zonder verdere voorvallen zijn slaapkamer. Voor hij insliep, dacht hij: Het is maar goed, dat Patrick Peppercorn wissels vervalscht heeft. Anders zou Maggie nog gevaarlijk voor me worden.

In dezen nacht had hij een zeer vreemden droom. Hij droomde dat Gladys Schwab zich verloofd had met Sam Shuttlecock, terwijl Nathanael Mobson er met Maggie van door was. Volgens kwam de echte Patrick Peppercorn plotseling te voorschijn en ontnam hem Elinor Club. Zoodat hij met Evangeline Cravath alleen achterbleef. Daar hij niets van haar weten wilde, werd hij wegens wisselvervalsching gearresteerd en veroordeeld haar elken dag honderd kussen te geven. De detective van Sniffer & Co stond er bij en noteerde.

Dat was zoo'n verschrikkelijke straf, dat hij badend in zijn zweet ontwaakte.

Gelukkig kwam den volgende morgen een brief van Elinor Club. Het had weinig gescheeld of hij had hem, daar hij aan Patrick Peppercorn geadresseerd was, in den koffer bij de andere brieven geworpen, maar op de achterzijde las hij den naam van de afzender. Nu aarzelde hij niet den brief te openen. Daarin waren, behalve een inktvlek en eenige liefdesbetuigingen, de volgende woorden te lezen: „Ik kom je morgen in gezelschap van het geheele bestuur opzoeken. Je zult je verbazen!”

„Eindelijk!” riep hij vergenoegd, en liet het ontbijt op zijn werkkamer brengen.

Terzelfder tijd hield Evangeline Cravath tot haar nichtje een lange strafpredikatie.

„Hoe kon je op het denkbeeld komen!” sprak zij bestraffend. „Een meisje van jouw leeftijd denkt toch niet aan zulke dingen.”

„Ik denk er ook heelemaal niet aan!” antwoordde Maggie bij de hand. „Maar hij keek mij zoo aan.”

„Hoè aan?” vroeg tante gestreng.

„Zóó!” antwoordde Maggie koppig. „Zoo, als men aangezien wordt, als men het ongeluk heeft niet leelijk te zijn.”

„Maggie!” barstte tante vertoornd los. „Ik heb van dergelijke blikken bij Patrick nog nooit iets bemerkt.”

„Hij werpt ze me ook niet toe, als u het ziet.”

„Ik ben toch niet blind!” sprak tante.

„In dat opzicht is u blind, lieve tante!” sprak Maggie lachend.

„Ik vind je gepraat ten hoogste ongepast!” merkte Evangeline Cravath ten zeerste ontstemd op. „Maar ik bedenken, dat je in Salt Lake City geboren bent, en dat verklaart alles.

(Wordt vervolgd.)